Poštnina plačana v gotovini.

Leto LXXI. Št. 43 Ljubljana, sreda 23. februarja 1938 Cena Din 1.—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike — Inserati do 80 petit vrst a Din 2, do 100 vrst a Din 2.50, od 100 do 300 vrst a Din 3, večji inserati petit vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO LJUBLJANA, Knaflјeva ulica štev. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Strossmayerjeva 3b — NOVO MESTO, Ljubljanska c., telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.

Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

V strahu pred hitlerizacijo Avstrije:

Schuschnigg snuje novo obrambno fronto

Klerikalni krogi računajo predvsem na podporo avstrijskega socialističnega delavstva in vabijo tudi komuniste v skupno fronto proti hitlerjevcem, mislijo pa tudi na zunanjepolitično preorientacijo, ki bi zagotovila samostojnost in neodvisnost Avstrije

Dunaj, 23. febr. br. »Če bo šlo tako naprej, je vse izgubljeno!« S tem izrekom je snoči na zborovanju zaupnikov konzervativnega krila vlade, ki ga tvorijo pristaši nekdanje avstrijske krščansko-socialne stranke, ojačeni z monarhisti, označil eden izmed njihovih voditeljev položaj, ki je nastal v Avstriji po berchtesgadenskem sestanku. Razburjenje, ki se polašča teh krogov, narašča od dne do dne, ker vidijo, da so se prevarili v svojih upih ter da se podira stavba, ki so jo toliko let gradili v upanju, da bo postala nepremagljiva trdnjava. Danes jih je strah, da se jim bo vračalo milo za drago ter da bo padla na njihove glave kri, ki so jo prelivali nastopajoč z največjim terorjem proti levici in desnici, ki je bila drugačnega mnenja. Danes prihaja spoznanje, da je bila ta politika zgrešena. Sedaj skušajo rešiti, kar se še rešiti da. Ali bo to uspelo, to je uganka, ki jo bo rešil čas.

Borba za patriotsko fronto

V konservativnih krogih se pojavlja vedno večje nerazpoloženje proti zveznemu kancelarju dr. Schuschniggu, kateremu očitajo, da jih je v Berchtesgadnu izročil na milost in nemilost hitlerjevcem, dočim jim je še do nedavna zagotavljal, da je položaj režima tako trden, da so zaman vsi poskusi Nemčije, da bi pripomogla avstrijskim hitlerjevcem do oblasti. Preko noči pa se je pokazala docela drugačna slika. Avstrijski hitlerjevci se že sedaj smatrajo za gospodarje Avstrije. To so pokazali zlasti govori njihovih voditeljev pri poslednjih manifestacijah, kjer so naglašali, da bo Schuschniggova patriotska fronta kmalu prenehala biti to, kar je bila dosedaj, organizacija za preganjanje narodnega socializma, ter da bo v najkrajšem času postala jedro hitlerjevskega pokreta v Avstriji.

To preprečiti, je sedaj glavni cilj konservativnega dela vlade. Sklicujoč se na interese javnega reda in miru se je Schuschniggu posrečilo pridobiti notranjega ministra Seyss-Inquarta za to, da je za dobo štirih tednov prepovedal vsa zborovanja narodnih socialistov. V tej dobi sme skicevati zborovanja le patriotska fronta. To kratko premirje, ki pa je bolj slično nekakemu poslednjemu naroku, skušajo sedaj izkoristiti klerikalni krogi, da organizirajo čvrstejšo zaslombo proti hitlerjevskemu navalu.

Klerikalci snubijo delavstvo za skupno borbo proti hitlerjevski nevarnosti

Pri tem računajo posebno na podporo delavstva. Delavstvo je stalo sedaj več ali manj ob strani. Socialisti niso hoteli podpirati režima, ki jim je bil večni nasprotnik, komunisti pa so po svoji stari taktiki vedno med zgagarji. Zato so komunisti doslej na tihem podpirali hitlerjevce in rovarili proti režimu. Sedaj se je položaj spremenil. Niti socialisti, niti komunisti ne žele, da bi v Avstriji zavladal hitlerjevski režim in se zato pridružujejo akciji za očuvanje avstrijske samostojnosti in neodvisnosti. Klerikalci skušajo sedaj to delavstvo čimbolj pritegniti v svojo borbo proti hitlerizmu. Po vseh dunajskih podjetjih in po večjih industrijskih obratih širom vse države zbirajo sedaj podpise na posebno spomenico, s katero hočejo dokumentirati voljo večine avstrijskega prebivalstva, da ostane Avstrija neodvisna od Nemčije. Ob enem si prizadevajo, da bi delavstvo čimprej spravili v patriotsko fronto in tako ustvarili protiutež proti pričakovanemu navalu hitlerjevcev. Ker pa odločajo o sprejetju novih članov v glavnem tako zvani narodno-politični referenti, ki so skoraj izključno hitlerjevci, se bo še le videlo, ali se bo ta nakana posrečila.

Zajezitev dotoka hitlerjevskih agentov

Zajezitvi dotoka hitlerjevcev služi tudi novi zakon o tujcih. Po tem zakonu mora vsak tujec, ki se želi kakorkoli pridobitno udejstvovati v Avstriji, imeti posebno dovoljenje vlade. Na ta način hočejo onemogočiti dotok hitlerjevskih agentov v razna avstrijska podjetja, kjer so jim že rezervirana mesta.

Nevarnost hitlerizacije ni tako velika, kakor se misli

Nevtralni opazovalci na Dunaju pa ne sodijo tako kritično o položaju Avstrije in njenega klerikal. režima. Po njihovi sodbi se bodo sedaj, ko je nastala resna nevarnost hitlerizacije, vrste avstrijskih hitlerjevcev precej zredčile. Komunisti in socialisti, ki so iz opozicije do režima tiho podpirali hitlerjevski pokret v želji, da zrušijo klerikalni režim, se bodo sedaj postavili proti hitlerjevcem. Glavni kader narodnih socialistov tvorijo studentje in posamezniki, dočim je uradništvo skoraj stoodstotno klerikalno, podeželsko prebivalstvo pa si ne želi nič drugega, kakor mir pred strankami in trezno gospodarsko delo. Če bo vlada znala izkoristiti to razpoloženje zlasti pa, če ji bo uspelo pritegniti delavstvo in mu zagotoviti tudi primeren vpliv na državno upravo, potem se hitlerjevske nevarnosti v Avstriji ni bati, vsaj ne v taki meri, kakor trenutno izgleda.

Rešitev je predvsem v zunanjepolitični preorientaciji Avstrije

Na drugi strani pa se pojavljajo tudi glasovi, da si mora Avstrija tudi v zunanji politiki poiskati trdnejše zaslombe. Njene dosedanje zveze, na katere so režimski krogi polagali vse nade in o katerih so bili prepričani, da predstavljajo najtrdnejši branik, se niso obnesle. Vedno bolj prodira spoznanje, da se mora Avstrija tesnejše nasloniti na svoje neposrednje sosede v Podunavju in v tesnejšem gospodarskem sodelovanju z Malo antanto priti tudi do tesnejših političnih zvez, ki bodo vsekakor boljše jamstvo avstrijske neodvisnosti, kakor vsi dosedanji toliko poveličevani protokoli.

V pričakovanju Schuschniggovega govora pred zveznim parlamentom

Z velikim zanimanjem pričakujejo v vsej javnosti govor, ki ga bo imel zvezni kancelar dr. Schuschnigg v četrtek zvečer v avstrijskem zveznem parlamentu. V klerikalnih krogih naglašajo, da bo Schuschnigg dal avtentično tolmačenje berchtesgadenskih dogovorov ter izdal parolo za bodoče politično delo v Avstriji. Brez dvoma bo kancelar pozval vse avstrijske rodoljube, da se še čvrsteje kakor doslej oklenejo patriotske fronte in ostanejo budno na straži avstrijske neodvisnosti.

Velike demonstracije na Gornjem Štajerskem

Graz, 23. febr. br. Klub včeraj izdani prepovedi zborovanj in obhodov narodnih socialistov so priredili snoči v Leobnu velikanske demonstracijsko zborovanje, na katerem so sodelovali narodni socialisti iz vse Gornje Štajerske. Zbralo se je okrog 25.000 ljudi. V velikem sprevodu so krenili pred okrajno glavarstvo, kjer so imeli zborovanje. V sprevodu so nosili okrog 20 napisov s pozivom na takojšnjo odstranitev raznih funkcionarjev patriotske fronte. Tudi govorniki so zahtevali, da se takoj odstranijo iz patriotske fronte ljudje, ki neprestano izzivajo narodno socialistično prebivalstvo. V resoluciji, ki so jo izročili okrajnemu glavarju, opozarjajo nato, da so narodni socialisti dosedaj mirno prenašali to izzivanje, odslej pa ne morejo več jamčiti za red in mir, če ti ljudje ne bodo takoj odstranjeni. V prvi vrsti zahtevajo glavo deželnega vodje patriotske fronte dr. Gorbacha in deželnega glavarja dr. Stepanca.

15 milijard za obrambo Francije

Novi oboroževalni krediti — Delbosovo poročilo o položaju

PARIZ, 23. febr. AA. Zunanji minister Delbos je včeraj pred zunanjepolitičnim odborom poslanske zbornice podal poročilo o mednarodnem položaju. Po seji je bilo objavljeno naslednje uradno poročilo:

Delbos je po vrsti razložil vsa mednarodna vprašanja, med temi dogodke v Avstriji, Hitlerjev govor, dogodke okoli Edenove ostavke in ob koncu dodal, da francosko diplomacijo v glavnem vodijo načela, ki se obravnavajo v notranji politiki. Opozoril je na potrebo enotnosti in discipline in poudaril, da je vlada na svoji jutranji seji sklenila iti do skrajnosti, samo da zaščiti potrebe domovine v oboroževanju. Rekel je še, da razdvojenost v francoskem javnem mnenju o zunanji politiki ni na mestu, ker ni francoska zunanja politika v prav nobeni nevarnosti. Ob koncu je poudaril, da je Francija ostala zvesta svojim zaveznikom in paktu DN. Francija je še zmeraj za kolektivno varnost in se tudi ne bo umaknila pred neupravičenim valovanjem nervoznosti, ker je Franciji danes najbolj potrebna edinost in discipliniranost.

PARIZ, 23. febr. AA. Na včerajšnji seji vlade so sklenili od parlamenta zahtevati izredne kredite za narodno obrambo v višini 3 miljarde in 200 miljonov frankov. Ta vsota se bo tako porabila: Za letalstvo 1800 miljonov frankov, ker se je vlada prepričala, da se mora francoska vojska najmoderneje oborožiti v zraku; Za mornarico 800 miljonov frankov. Kredit bodo porabili med drugim tudi za dve novi križarki po 35.000 ton. Tako misli Francija odgovoriti na italijanski zgled. Za ti dve križarki je določen prvi kredit iz tega zneska v višini 300 milijonov. Vojnemu ministrstvu je nakazana vsota 600 milijonov frankov za nakup vojnega materijala, posebno za obrambo pred zračnimi napadi.

Ta zakonski načrt o novih vojnih kreditih bodo v najkrajšem postopku predložili parlamentu. Vire za te izdatke bodo iskali s posojilom. Tako bodo izdatki za vojsko od 11 milijard narastli na približno 15 milijard frankov v tem letu. Vlada pravi v svojem poročilu, da je v sedanjih mednarodnih okoliščinah morala zahtevati še ta napor in naj bo še tako težak, ker to zahteva varnost domovine.

Nezaupnica Chamberlainu odklonjena

Izredno burna seja angleške spodnje zbornice je trajala pozno v noč

LONDON, 23. febr. br. Včeraj se je vse popoldne do globoko v noč nadaljevala debata o predlagani nezaupnici Chamberlainu in njegovi vladi zaradi odstopa zunanjega ministra Edena. V imenu delavske stranke je med drugim govoril tudi poslanec Greenwood, ki je ostro napadel Chamberlaina in mu očital, da je je udal diktaturam, dočim je našel za Francijo v svojem obrambnem govoru le par puhlih fraz. Naglasil je, da je Chamberlain že popolnoma italijaniziran ter da ne zna več objektivno presojati mednarodnega položaja.

Chamberlain je ponovno posegel v debato. Zavračal je napade in ironično vprašal opozicijo, zakaj ne zahteva kar izpraznitev Abesinije, če že noče ničesar slišati o sporazumu z Italijo. Če zavzema zbornica tako stališče, potem so sploh vsi argumenti zaman. Bedasti očitki me puste popolnoma hladnega. Opozicija je ogorčeno protestirala proti temu izrazu ter je prišlo do prerekanja, kakoršnega angleški parlament še ni doživel. Sejo so morali prekiniti.

V nadaljevanju seje je prišlo do zanimivega incidenta med Chamberlainom in Edenom. Chamberlain je ponovno opozarjal na dokumente, ki jih ima od italijanske vlade in v katerih so podana vsa zagotovila glede umika tujih prostovoljcev iz Španije. Zato je bil odstop Edena docela nepotreben. Tu se je dvignil Eden ter na splošno presenečenje vse zbornice izjavil, da mu o kakih takih dokumentih ni bilo nič znano, dokler je bil zunanji minister. Ali jih takrat sploh ni bilo, ali pa jih je Chamberlain pred njim skrival, da bi tako izzval njegovo ostavko in se ga čimprej iznebil. Chamberlain je pojasnil, da je ta dokument dobil še le v ponedeljek, ko je bil Eden že v ostavki.

Pozno ponoči je prišlo do glasovanja o predlagani nezaupnici. Zbornica je nezaupnico s 330 proti 168 glasovom odklonila. Za nezaupnico so glasovali tudi nekateri člani konservativne stranke.

Bombardiranje Barcelone

Barcelona, 23. febr. br. Vojno ministrstvo objavlja:

Včeraj popoldne so Francova letala zopet dvakrat bombardirala Barcelono. Vrgla so okrog 50 bomb. Bombardiranje je povzročilo strašno razdejanje. Število smrtnih žrtev še ni ugotovljeno, je pa zopet izredno veliko. Med žrtvami so po večini ženske in otroci. Kmalu za tem so štiri križarke in tri letala generala Franca obstreljevala Sagonto in luko Valencije. Vladna letala so prešla v protinapad in so bombardirala sovražne križarke.

Proslava jubileja ravnatelja Poliča

V nabito polnem gledališču je bil snoči vprizorjen kot slavnostna predstava Mozartov „Don Juan“

Ljubljana, 23. februarja.

Nabito polna hiša, v katero so morali postaviti še nekaj stolov v pritličju, med občinstvom po ložah in v parterju tudi odlični zastopniki kulture, umetnosti, družbe, oblastev in društev, — vsi slavnostno razpoloženi in v napetem pričakovanju na »opero vseh oper«, na Mozartovo veliko umetnino v samo dveh dejanjih, toda v deseterih slikah.

Ko se je pojavil jubilant na dirigentskem pultu, ga je takoj sprejel in pozdravljal dolg, prisrčen plosk in venec, ki so ga poklonili člani orkestra Čestitanje uprave in drugih pa se je izvršilo šele po zaključku prvega dejanja.

Na odru se je zbralo osebje z delegacijami, in prvi je izpregovoril upravnik Oton Župančič, nato odposlanec gledališke uprave in društev v Osijeku, potem Jos. Križaj za gledališko upravo in tovariše v Zagrebu, pa rešiser prof. O Šest za ljubljansko opero, zastopnik ljubljanske Glasbene Matice, gospodje in dame, vsi z venci, dragocenimi darili, med temi krasen kip, slika, šopki s trakovi i. dr. Tudi ljubljanska Jugoslovensko-češkoslovaška liga je poslala šopek s trakovi v priznanje in zahvalo jubilantu za njegovo delo in za zasluge. Tako je bil oder ogromen cvetlični vrt, poln jubilantovih toplih čestilcev, vztrajnih sodelavcev.

Ravnatelj Mirko Polič se je vsem skupaj iskreno zahvalil z obljubo, da bo delal še nadalje z vnemo in ljubeznijo za slovensko opero, glasbo in petje kakor doslej. Prisrčno ploskanje je iznova potrdilo priznanje možu, ki deluje za slovensko umetnost že nad 12 let, a za jugoslovensko glasbeno kulturo že 25 let ter je kot ravnatelj opere in vodja Glasbene Matice vzdrževal dejanske stike ne le s slovensko, temveč tudi s slovansko in najboljšo mednarodno glasbeno umetnostjo s toliko bujno raznovrstnostjo, kakor doslej še nihče v Ljubljani.

Gledališki list ki je izšel za to priliko v posebno bogatem obsegu, je prinesel lepe članke, ki izčrpno navajajo vse Poličeve zasluge in uspehe, članek O. Šesta o direktorju opere, statistiko M. B. o opernih delih, ki jih je Polič naštudiral, dirigiral in mnoge tudi režiral od sezone 1925/26 doslej, o gostovanjih naše opere v Splitu, Osijeku, Dubrovniku, Subotici, Beogradu, v Zagrebu, v Trstu, na Reki, pa tudi v Mariboru, Celju in v Kranju Tudi na teh gostovanjih, ki jih je pripravil in vodil jubilant, je Polič dirigiral celo vrsto opernih predstav.

Na te »Gledališki list« opozarjam, saj prinaša končno tudi lepe članke o Mozartu, njegovem Don Juanu in libretistu ter končno vsebino opernega besedila. Prav bi bilo, da bi se taki listi prodajali že par dni pred predstavami, da bi prihajali ljudje pripravljeni in poučeni k novostim in bi imeli od predstav več užitka ter več razumevanja.

Uprizoritev Dona Juana je bila zunanje odlična in v vsakem pogledu vzorna. Ravnatelj *Polič* je opero najskrbneje naštudiral v orkestralnem in pevskem pogledu, inscenator ing. E. *Franz* je ustvaril lepe dekoracije, ki se praktično porazstavljajo in delajo vedno nova prizorišča z istim materialom, vsi solisti pa so se lotili težkih nalog s prav posebno vnetostjo in pogloblјenostjo.

Seveda zahteva ta stilna opera in specijalna Mozartova umetnost od pevcev prav izrednih naporov, tehnične najvišje izvežbanosti in glasovne usmerjenosti, ki je prav za prav že izključno strokovnjaška. Vsega tega od našega opernega osebja ki mora obvladovati operno literaturo najbolj različnih značajev, kajpak ne smemo in ne moremo zahtevati. Toda priznati treba vsem solistom, da so z vnemo storili polno svojo dolžnost. Publika jih je zato tudi radodarno nagrajala s ploskanjem.

Primožičev Don Juan je bil igralski močna kreacija, ki jo je pevski zmagoval z veliko svojo rutino. Odličen Leporello, pevski in igralski na višku ves v slogu je bil **Betetto**. Zelo simpatičen in vseskozi zmagovit Don Octavio je bil **Gostič** kot gost, prav dober in živahen Masetto je **A. Kolacio**.

Ženske partije, takisto izredno težke in pevski izumetničene, zahtevajo seveda zrelih umetnic, ki jih naša opera danes nima, saj mora delati z mladimi pevkami, ki so šele na začetku svoje umetnosti. Donna Ana je O. **Oljdekopova**, donna Elvira je K. **Vidalijeva** in Zerlina, kmečko dekelce, A. **Nollijeva**. Dale so vse, prav vse, kar zmorejo in znajo in priznanja za njihov izredni trud jim ni mogoče odrekati po geslu: Si desint vires, tamen est laudanda voluntas! Torej...

Končno je tu še don Pedro, guverner, kontur, ki ga igra in poje **Petrovčič**. Zaključek opere s kipom, ki pa ne poje, nego prihaja njegov glas nerazločno menda iz sofit, je ostal po vtisku medlejši, kakor bi pričakoval. Tudi poigra se navadno izpušča, a to pot smo slišali — vzlic nekaterim krajšavam — prvič Mozartovo veledelo v toliki razsežnosti in originalnosti kakor še nikoli.

Predstava je trajala preko pol 24. in ostavila najboljši vtisk. **Fr. G.**

Politični obzornik

Hitlerjeva Avstrija?

Navedli smo že, kako sodbo je izrekla »Samouprava«, glavno glasilo JRZ, o najnovejši politični spremembi v Avstriji. Ne bo morda odveč, ako sedaj navedemo še mišljenje »Vremena«, o katerem pravijo, da stoji zelo blizu našim vladnim krogom. »Vreme« je objavilo o dogodkih v Avstriji članek, ki mu je dalo naslov »Hitlerjeva Avstrija«. V tem članku, ki se mu pozna, da je inspiriran, izvaja pisec: »Prenehala je obstojati bivša Avstrija in rodi se nova država nemškega naroda. Bivša Avstrija je sedaj zares pokojna. Cvetje bo za večno uvenelo na grobnici Habsburžanov. Gotovi inozemski listi vztrajajo pri trditvi, da je bila Avstrija prisiljena popustiti. Pravijo: Avstrija je dobila ultimatum. Vsekakor ne takšnega, kakršnega je Avstrija poslala pred 23 leti. Manjšina, obstoječa iz legitimistov in katolikov, bo nedvomno nadaljevala borbo proti kancelarju Schuschniggu in ga proglasila za izdajalca. Toda jasno je, da dr. Schuschnigg ni brez razlogov in potrebe prenehal braniti Avstrijo kardinala Innitzerja in Habsburžanov.« — Kakor je razvidno, se mišljenji »Vremena« in »Samouprave« v bistvu krijeta, dočim zastopa tretje glasilo JRZ »Slovenec« glede Avstrije docela drugo mnenje.

Dobovišk ov slučaj in Hrvati

O poslancu dr. Dobovišku, ki se je izneveril dr. Mačku in pretekli teden prišel v narodno skupščino, pišejo malodane vsi hrvatski listi. »Obzor« posveča Dobovišk ovi aferi celo politični uvodnik, v katerem izvaja: »Bilo je prav umestno, da je »Hrvatski dnevnik« objavil Dobovišk ovo pismo dr. Mačku, v katerem razlaga svoj gmotni položaj in trdi, da mu je edini izhod, da gre v skupščino in pobere dnevnice, da se s tem reši bankrota. Dr. Dobovišek je namreč, da upraviči svoj korak, javno trdil, da so si hrvatski vodilni politiki opetovano prisvojevali Prekmurje in Belo Krajino. S tem je hotel dr. Dobovišek dati neko načelno opravičilo za svoj odhod v skupščino in skušal izzvati reakcijo v nepoučeni slovenski javnosti proti hrvatskemu političnemu vodstvu in vobče proti Hrvatom. V Sloveniji namreč še vedno obstoja gotov strah, da bi Hrvati, ako bi se politične razmere preokrenile nam na korist, ne pohrvatili poedine slovenske obmejne kraje. Ta bojazen je ostanek iz časov, ko je del hrvatske javnosti trdil, da so Slovenci planinski Hrvati. (Krilatica o planinskih Hrvatih je nastala v času, ko so vladali najintimnejši bratski odnošaji med Slovenci in Hrvati, prvi pa je imenoval Slovence planinske Hrvate okrog leta 1880. v svoji napitnici v Zagrebu pokojni dr. Ivan Tavčar. Bila je to govorniška fraza, ki pa je prav posebno označevala intimnost takratnih hrvatsko-slovenskih odnošajev. Opomba uredništva.) No, ti časi so na Hrvatskem minili. Na Hrvatskem danes nihče noče niti pedi slovenske zemlje. Poleg tega so se Slovenci nacionalno tako izgradili, da bi bil brezuspešen trud, da bi se raznarodili. Vsak tak poskus bi izzval novo razplamtenje slovenskega nacionalizma, ki je v polnem razvoju...« — Do tu bi bilo vse v redu. Toda »Obzor« bi ne bil »Obzor«, ta »pokvarenjak stari«, ako bi tudi te prilike ne izrabil, da bi ne udaril po — dr. Kramerju in njegovih somišljenikih. Ko slovesno izjavlja, da nočejo Hrvati pohrvatiti niti pedi slovenske zemlje, pa v isti sapi obdolžuje »dr. Kramerja in tovariše«, da so hoteli posloveniti Medjimurje, pošiljajoč tjakaj »jate slovenskih učiteljev, železničarjev itd.« in da smatrajo Hrvatsko za ono pokrajino, ki »mora prevzeti čim večji odstotek viška umstvenih in delovnih sil Slovenije, ki so se prej odtekale v smeri Trsta in Gorice.« To je bedasta, čisto otročja podvala, ki se ji resen človek mora samo smejati, zlasti če potem še čita »Obzorovo« grožnjo, da bi med Hrvati »nastala z elementarno silo reakcija« in da bi Hrvati je posegli po orožju »samoobrambe življenjskih materialnih interesov,« ako »bi nekega lepega dne ugotovili, da večina Slovencev odobrava politiko dr. Kramerja.« Mislimo, da nam ni treba zavračati podtikanj, spočetih v možganih, ki so tudi atom v »postotku intelektualne i radne snage Slovenije«! Ali ne?

ČITAJTE ŠIRITE naročajte »Slovenski Narod«!

Borzna poročila.

Curih, 23. februarja. Beograd 10. Pariz 14.08, London 21.5875, New York 430.375, Bruselj 73.085, Milan 22.64, Amsterdam 240.75, Berlin 174. — Dunaj 70 — Praga 15.18, Varšava 81.70, Budimpešta 3.95.

Senzacija! Pri jutrišnji premieri vesele burke USODNO SORODSTVO Stan Laurel in Oliver Hardy pokažemo kot dodatek v KINU UNIONU prvi plastični film!

Jadranski stražarji so zborovali

Ljubljanski krajevni odbor JS je imel snoči občni zbor

Ljubljana, 23 februarja.

Ljubljanski krajevni odbor JS je imel snoči v restavracijskih prostorih Kazine občni zbor, ki ga je otvoril in vodil neumorni predsednik glavne tajnik TPD g. Joško *Pogačnik*. Pozdravil je zbrane jadranske stražarje in jih pozval, naj zakličejo visokemu pokrovitelju Nj. Vel. kralju Petru II »živio« Posebno toplo je pozdravil podpredsednika izvršnega odbora in predsednika oblastnega odbora JS g. dr. Otmarja Pirkmajerja Po uvodnih formalnostih se je v daljšem poročilu dotaknil vseh perečih vprašanj in delovanja krajevnega odbora v preteklem letu Krajevni odbor je moral tudi lani delovati v zelo težkih razmerah vendar so pa bili sadovi njegovega dela zadovoljivi Posrečilo se mu je izposlovati povečanje dotacije za mladinski dom in sicer je votiral izvršni odbor 250.000 din kot podporo, 250.000 din pa kot obrestno posojilo Predsednik se je toplo zahvalil oblastnemu odboru za posredovanje, zlasti pa njegovemu predsedniku dr. Pirkmajerju. Umestna je bila lanska zahteva krajevnega odbora, da postani Jadranska straža vsedržavna organizacija Umestna je bila tudi zahteva po lastnem mornariškem ministrstvu in zvezi Slovenije z morjem Vse te zahteve zdaj ponavljamo

Dotok novih članov je žal nezadovoljiv Krajevni odbor šteje zdaj še okrog 1400 članov, krajevni odbor železnica ima okrog 1200 akademski odbor JS pa okrog 80 članov To število Jadranskih stražarjev je pa za Ljubljano odločno premajhno in v tekočem poslovnem letu bo treba krepko prijeti za delo, da se število članstva pomnoži

Za predsednikom je poročal tajnik g. polkovnik Kristan o podrobnem delu krajevnega odbora, ki je bilo zelo obsežno in tudi uspehi niso izostali. Blagajnik direktor g. Rajko Ogrin je poročal, da je stanje blagajne ugodnejše kakor je bilo lani, in sicer v prvi vrsti zaradi uspešne prireditve na Taboru V imenu nadzornega odbora je poročal viš finančni svetnik g. Mozetič, da je vse poslovanje v najlepšem redu Zato je predlagal upravnemu odboru razrešnico s priznanjem, kar je bilo soglasno sprejeto.

Sledile so volitve. Za predsednika je bil ponovno z velikim odobravanjem izvoljen g Joško Pogačnik. Odbor je ostal v glavnem neizpremenjen. Po volitvah je predsednik izpregovoril še o smernicah za prihodnje leto. Treba bo zlasti gledati na to, da se vrste Jadranskih stražarjev pomnože in da se krajevni odbor dobro pripravi na letošnji kongres Jadranske straže v Zagrebu.

Pred zaključkom občnega zbora se je oglasil k besedi predsednik oblastnega odbora g dr Pirkmajer, ki je izročil zborovalcem pozdrave izvršnega odbora z željo, da bi rodilo delo krajevnega odbora v novem letu čim več uspehov. Glede mladinskega doma je mnenja, da zdaj ni toliko aktualno vprašanje zgraditve kakor denarnih sredstev, potrebnih za pošiljanje dece v dom. Slovenija ima zdaj na Jadranu že štiri domove, banovina pa gradi še svoj dom. Govornik je izrazil željo, da bi bila Ljubljana dostojno zastopana pri krstu nove torpedovke ki bo 30. marca. Torpedovka dobi ime »Ljubljana«. Ta zgodovinski dan naj bi bi tudi krajevni odbor JS primerno počastil. G. dr Pirkmajer je zaključil svoje lepe besede z željo, da bi bili Jadranski stražarji iz Slovenije na kongresu v Zagrebu zbrani v čim večjem številu.

Iz Legije koroških borcev

Ljubljana, 23 februarja.

Glavni odbor Legije koroških borcev opozarja vse bivše borce za Koroško in druge severne kraje da se zanesljivo priglase pri krajevnih organizacijah Jesenice Kranjska gora Tržič, Ljubljana Gorenji grad, Gu'tanj Mežica, Slovenj Gradec Šoštanj, Slovenske Konjice, Celje, Trbovlje Hrastnik Zagradec, Beograd Rakek iz drugih krajev države pa direktno pri glavnem odboru do 25 t m Krajevne organizacije naj s tem datumom v splošnem zaključijo popis novega članstva in naj čim preje tako zbrane podatke o članstvu pošljejo glavnemu odboru v nadaljnje poslovanje Poznejši članski priglasi se bodo upoštevali samo v toliko, v kolikor bodo dovoljevale razmere.

Opozarjamo pri tej priliki vse naše organizirane in neorganizirane tovariše severne dobrovoljce-borce da ne nasedajo raznim vestem, ki jih razširjajo o Legiji in njenem delu razni neodgovorni ljudje, ki nimajo z Legijo nikakih stikov S tem v zvezi omenjamo poročilo o občnem zboru krajevne organizacije v listu »Slov narodu« z dne 17 t m., v katerem glavnemu odboru še neznani dopisnik poudarja sledeče na občnem zboru neizgovorjene ter izmišljene besede ki jih polaga v usta nečlana gospoda Cvenkla in ki se glasi: »Brez mojega dovoljenja ne bo šel nobeden v Legijo prav tako pa brez mojega dovoljenja nihče iz nje.«

Odveč bi bilo na tem mestu poudariti, da te in take besede ne smejo in ne morejo odgovarjati in tudi ne odgovarjajo dejstvom O spretemu člana v organizacijo LKB odloča po določilih društvenih pravil *samo in edino glavni odbor*, ki bo znal kakor doseda tudi v bodoče varovati ugled društva in koristi članstva

Glavni odbor LKB je poskrbel, da se naklonjenost in gostoljubje, ki ga uživa Legija pri našem dnevnem časopisju, v bodoče ne bo zlorabljalo.

Glavni odbor Legije koroških borcev

Severnega sija ni bilo

Ljubljana, 23. februarja

Pred mesecem, 25. januarja je Evropo vznemiril ter razgibal nenavadni nebesni pojav bolj kakor največji politični dogodek. Časopisju je padla senzacija v pravem pomenu besede z neba. Baje so jo učenjaki napovedovali že zdavnaj, a nihče se ni zmenil za njihove napovedi. Dandanes se ljudje zanimajo le še nekoliko za napovedi politikov ki tudi poskrbe, da jih posluša ves svet, učenjaki pa ne prodajajo tako poceni svoje učenosti. Vendar smo pred mesecem obžalovali, da učenjaki niso opozorili prej na severni sij televizijskih in radijskih postaj ter filmskih družb. Senzacija se nam je izmuznila izpod prstov, ker nismo bili dovolj zgodaj opozorjeni na njo.

Na podeželju je živo ustno izročilo, da se od časa do časa odpira nebo ter da je nezmerno srečen, kdor to vidi. Tudi prejšnji mesec so mnogi preprosti ljudje mislili, da se je »odprlo nebo« ter so se pomilovalno posmehovali časopisju, ki je pisalo tako »fantastične« stvari o nekih žarkih, solčnih pegah in magnetizmu. To ni več in ne manj kakor larifari, kdo bi verjel v takšne čenče! Zato so nekateri ljudje celo raje verjeli, da se je odtrgal kos solnca, kakor je pisal neki list.

Kljub temu pa ne smemo omalovaževati vpliva časopisja na javno mnenje, ko gre za odpiranje neba, kajti sicer bi ljudje ne pričakovali snoči tako sveto ponovnega severnega sija ki so ga zopet napovedovali učenjaki Zamudniki so hoteli priti snoči na svoj račun a tudi drugi srečni, ki so občudovali ali že prejšnji mesec, niso hoteli zamuditi nebesne senzacije Mnogi so si zapisali znameniti dan v koledarju, da bi ne pozabili nanj. Nekateri so se oborožili z daljnogledi in fotografskimi aparati. Nekaj Ljubljančanov je pričakovalo severni sij celo na Gradu in Rožniku, ker so se bali, da bi jim megla zopet zastrla »odprto nebo«. Dolgo so zmrzovali, nazadnje so pa izgubili vero v znanost in preklinjali so lažnivo časopisje, kakor v nedeljo neki politik. Previdnejši so bili skeptiki, ki so pričakovali severni sij pri oknih v toplih sobah.

Kljub temu so davi mnogi vpraševali, ali je bil snoči severni sij ali ne ker se niso povsem zanesli nase. Nestrpno so pričakovali, kaj poreče časopisje in kako se bo izgovarjalo časopisje pa bo seveda previdno molčalo z učenjaki vred. Saj je dovolj drugih senzacij.

Smrtna nesreča

Trbovlje, 22. februarja

V ponedeljek zvečer se je na dnevnem kopu Neža smrtno ponesrečil 40letni rudniški delavec Korošec Miha. Nesreča se je zgodila tako, da je šel Korošec s svojimi tovariši po odstrelitvi materiala na etažo da odkopljejo zrahljani material. V istem trenutku pa se je sprožil na etaži večji kompleks materiala, ki je ležal na mokri ilovnati plošči ter zdrčal po pobočju in zasul nesrečnega Korošca, dočim so se njegovi tovariši pravočasno umaknili. Tragično preminuli delavec je bil mirnega značaja in pri vseh, ki so ga poznali, zelo priljubljen Nesreča je hotela, da je radi nekega privatnega opravka, ki ga je imel v nedeljo v Radečah, zamenjal s svojim tovarišem dopoldanski šiht, katerega je redno že več let opravljal. Tako je v ponedeljek zjutraj namestu njega odšel na šiht njegov tovariš, dočim je nastopil Korošec službo popoldne ob 14. Od doma je odhajal izredno dobre volje kakor že dolgo ne, ženi je segel večkrat v roko, kakor bi jemal slovo In res se ni več vrnil, kakor bi slutil, da vidi zadnjič svoje drage Zapušča vdovo in tri odrasle, sicer pa še nepreskrbljene otroke.

Pokojni je bil velik ljubitelj lepe pesmi, zato mu pripravlja delavsko pevsko društvo »Zarja«, katere član je bil od ustanovitve, kakor tudi drugi njegov prijatelji lep pogreb. Težko prizadetim svojcem, s katerimi sočustvuje vsa dolina, naše iskreno sožalje, pokojniku blag spomin!

Hitro izsleden slepar

Ljubljana, 23 februarja

Poročali smo že o drznih slepanjah z vložno knjižico Poštne hranilnice ki si jo je pridobil 24letni krojaški mojster Miha Kovačič od branjevca s sadjem, nekega Godnjavca, stanujočega na Poliski poti. Zdaj, ko se je posrečilo orožnikom aretirati tudi pobeglega Kovačiča, so prišle na dan še razne podrobnosti Kovačič, stanujoč pri svoji ženi v Radohovi vasi na Dolenjskem, kjer ima malo obrt, se je pripeljal pred dobrim tednom v Ljubljano, kjer je srečal na trgu svojega znanca in rojaka Godnjavca, s katerim je odšel v neko gostilno Pri kozarcu vina sta si potožila svoje križe in težave Godnjavec je tožil, da gredo posli zelo slabo, Kovačič pa se tudi ni mogel pohvaliti Med drugim je nanesla beseda tudi na to da ima Godnjavec knjižico Poštne hranilnice, na kateri pa mu je ostalo od vloge 700 din le še 10 din. Kovačič je znal od Godnjavca dobiti knjižico, s katero si je hotel hitro pomagati iz zadrege V koliko je odkril svojo skrivnost tudi Godnjavcu, zaenkrat še ni jasno, ker trdi Godnjavec, da mu je izročil knjižico, s katero ni vedel kaj početi, le da bi mu služila kot nekak notez, oziroma kot listnica, česar pa mu policija ne verjame.

Kovačič se je odpeljal popoldne domov, kjer je napravil iz desetice v knjižici število 4800 in sicer tako, da je iz ednice napravil številko štiri, iz ničle osmico in prinisal še dve ničli Že naslednji dan dopoldne se je vrnil v Ljubljano in odšel najprej v št Vid kjer je dvignil s pomočjo ponarejene knjižice na tamošnji pošti prvih 500 din. V sredo se je pojavil v Mostah kjer se mu je sleparija prav tako posrečila, nakar se je še istega dne odpeljal v Domžale in tudi tam poskusil srečo. Ker pa je bil tistega dne že dvignil 500 din, kolikor je dovoljeno dnevno dvigniti vloge iz Poštne hranilnice, so ga v Domžalah odslovili, ne da bi opravil posel, nakar je pobrisal naslednjega dne in dvignil spet 500 din na pošti na Ježici. Potem se je odpeljal v Trebnje, kjer je tudi dobil 500 din, nakar je z denarjem preživel nekaj veselih uric po gostilnah. Z ostankom denarja se je umaknil domov v Radohovo vas Pri podružnici Poštne hranilnice v Ljubljani so medtem že prišli na sled sleparij, nakar je policija prvega izsledila in aretirala Godnjavca, ki je pa zatrjeval, da o Kovačičevem početju ničesar ne ve. O drznih sleparijah so bili obveščeni tudi orožniki v Št. Vidu pri Stični, v čijih območje spada Radohova vas Orožniki so Kovačiča prvi dan iskali zaman, tako tudi naslednji dan, včeraj pa so ga končno vendarle zalotili na njegovem domu in ga aretirali Privedli so ga v Ljubljano, kjer so ga izročili policiji. Kovačičs so tu takoj zaslišali in je tudi brez obotavljanja priznal svojo krivdo ter povedal, kako se mu je sleparija posrečila. Kovačiča in Godnjavca so danes izročili sodišču.

Predmestna zgodba

Ljubljana, 23. februarja.

Ko so se pojavili stražniki včeraj zjutraj v Mostah in se ustavili pred skupino hiš, so ljudje mislili, da je policija zopet priredila racijo Dva stražnika sta stopala mimo visoke hiše, ko se je pojavila na hodniku nad stopnicami gospa Marička in tajinstveno, vendar s silno vnemo pomahala obema z rokama. Stražnika nista vedela, za kaj gre, vendar sta prihitela bliže, nakar je Marička položila prst na usta, nekaj zašepetala in zamahnila proti podstrešju Stražnika sta očividno razumela, zato sta jo ubrala mimo nje po stopnicah v podstrešje. Marička pa je hitro smuknila nazaj v kuhinjo in čakala za priprtimi vrati

Minila je minuta, dve, potem so se pa zaslišale iz podstrešja krepke kletvice, ki so očividno pomenile oster protest, tako rekoč zoper kaljenje nočnega miru. Kmalu je stal na hodniku med obema stražnikoma na hitro roko oblečen mlajši moški, in se drl tako da je bila naenkrat pokonci vsa hiša Ženske so stikale glave češ, kaj najneto pomeni, po stopnicah so otroci prodajali zijala, vse se je gnetlo okrog stražnikov in njune žrtve Ni pa se pojavila zunaj Marička in njena soseda Tilka, vdova v najboljših letih.

Predno je aretiranec odšel s stražnikoma, je večkrat postrani pogledal na vrata njenega stanovanja in opazil tudi Maričkin nos pri priprtih sosednih vratih Nato je s prezirljivim pogledom ošinil radovedneže in stopil po stopnicah na cesto S stražnikoma je odšel na stražnico. Šele potem se je pojavila na hodniku tudi Marička, ki se je delala sprva vsa zaspana in nevedna, dokler se ni v kotu sklonila k prijateljici in zašepetala: »Menda je prihajal že ves mesec . .« Prijateljica jo je hvaležno pogledala in zašepetala ravno tako skrivnostno: »Hu, kdo bi si bil mislil . .« nakar se je hitro umaknila in nesla novico na uho drugi prijateljici. Ko se je zdelo, da je spet vse mirno, so se polagoma in previdno odprla tudi vrata Tilkinega stanovanja Kar se je dalo naglo jih je zaklenila za seboj in odhitela po stopnicah v mesto ter na stražnico Stopila je pred može postave, ki so baš zasliševali aretiranega Petra, krepkega fanta z Gorenjskega, ki je našel toliko priznanja v očeh mlade vdove da mu je za hrbtom svojih sosed dovoljevala prenočevati na stari postelji, ki jo je postavila v podstrešje.

— »Prav ničesar ni zakrivil,« je hitela zatrjevat in pripovedovala vso zgodbo, kako je Peter prihajal k njej najprej kot brezposelni prosjak in kako se ji je zasmilil, ko ji je poveda', da nima kam položiti glave »Z ono, s tisto Mariško pa sva se včeraj sprli in mu je tudi samo ta kača pripravila sramoto Toda nič ne stri sal se lahko preselim a popreje . .« Razjarjena Tilka ni spregovorila do konca marveč je še poprosila za Petra, nato pa odhitela domov.

Marička in Tilka sta kratko zaplesali na hodniku pred vrati prečuden ples v veselje in zabavo ne samo hiše marveč vse okolice Pretepali sta se da je obleka kar frčala od obeh, dokler ju ni prihitel mirit stražnik ki so mu bili otroci prišli povedat, kakšen direndaj imajo v hiši. Na policiji so bili tako še za eno ovadbo bogatejši. Peter pa je stopil že dopoldne spet prost na cesto. — iskat novo stanovanje.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20 uri

Sreda, 23. februarja: Pesem s ceste. Red Sreda

Četrtek, 24. februarja: Rdeče rože. Red Četrtek

Petek, 25. februarja: zaprto

Sobota, 26. februarja: Rdeče rože. Red A.

Nedelja, 27. februarja: Ob pol 11. uri dop. Snegulječica. Mladinska predstava. Matineja po globoko znižanih cenah od 14 din navzdol. Ob 20. uri: Firma. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol

Drama pripravlja za pustno razpoloženje kmečko burko »Zadrego nad zadrego«, delo ki ga je spisal uspešno nemški dramatik Streicher. Delo predstavlja po vsebini in zapletih nekaj sličnega kot je bila burka »Trije vaški svetniki«, ki je žela svoječasno na našem odru nenavaden uspeh.

OPERA

Začetek ob 20 uri

Sreda, 23. februarja: zaprto

Četrtek, 24. februarja: Ples v maskah. Debut sopranistke gdčne Olge Kocjančičeve in gostovanje gosp. Josipa Gostiča. Izven. Znižane cene

Petek, 25. februarja: zaprto

Sobota, 26. februarja: Don Juan. Premierski abonma.

Lep dar: Zgodbe brez groze

S filmskega platna

— **Kino Sloga: Beli volk.** Film iz življenja iskalcev zlata na Aljaski, torej vrsta filmov, na katero imajo Američani monopol, kakor na gangsterske filme. S tem pa ni rečano, da gre za filmski šund. »Beli volk« po romanu Jacka Londona je svojevrstna filmska umetnina, vredna, da si jo ogleda vsak ljubitelj dobrih filmov. Vsebina takih filmov je res skoraj vedno po istem kopitu prirejena, a zanimivi so za nas taki filmi vedno in človek si jih naravnost zaželi po obilici sodobnih filmov s sodobnimi motivi. Godi se okrog leta 1900, ko so pustolovci vdrli z juga na sever Amerike, na Aljasko, da si ozdravijo zlato groznico. Na poti skozi divjo pokrajino večnega snega se odigra tragedija dveh iskalcev zlata Enega reši beli volk, pes, ki je najbolj podivjal, a kljub temu reši človeku življenje in mu ostane tudi nadalje zvest. Pes je čudovito dresiran, zanimivo je okolje celotnega dejanja, odlični so posamezni tipi v filmu, spretno je vpletana ljubavna zgodba v dejanje. Očitati bi se dalo kaj le fotografiji. V režiji takih filmov so Američani res pravi mojstri.

Iz Kranja

— **Za Masarykov spomenik.** Ljubljana se pripravlja, da postavi pokojnemu prezidentu Tomažu G Masaryku borcu za svobodo slovanskih narodov lep spomenik, ki naj nas spominja tesne povezanosti bratskega češkoslovaškega naroda z nami in še posebej velikega voditelja in osvoboditelja kateremu tudi mi dolgujemo svojo hvaležnost. JČ liga v Kranju je v fond za ta spomenik votirala din 300.—, pa tudi »Češka beseda« se bo s primernim zneskom oddolžila tej patriotični gesti.

— **Kdo ovira priprave za gospodarsko obrtno razstavo?** Kranjskemu meščanstvu je znano, da že dve leti ni bilo obrtne razstave. Vzrokov je več, vendar ni naš namen danes o njih razpravljati. Pred 14 dnevi je namreč razstavni odbor pri »Združenju obrtnikov v Kranju«, ki je organiziral tri lepe obrtne razstave, na svoji seji sklenil, da se mora letos razstava na vsak način vršiti ter da naj se dosedanja obrtna razstava pretvori v splošno gospodarsko-kulturno prireditev Kranja, njegove okolice in po možnosti vse Gorenjske. K tej širši razstavi naj bi mestna občina pozvala vse različne industrijske, trgovske, kmetijske in podobne panoge, da sodelujejo pri tej bodoči prireditvi. Ko pa je g. predsednik Združenja prosil g. župana, naj pokrene primerne korake in povabi vse merodajne kroge na skupni sestanek, na katerem se bo določil ves delokrog in prvi obris letošnje gospodarske razstave, je g. župan lakonično odgovoril, da radi sestavljanja proračuna nima časa za take stvari. Res je, da je tudi proračun važno, in kot tak tudi obvezno delo pri upravljanju občine, toda če g. župan ne vidi nujnosti in velikega gospodarskega pomena tako važne in za vse sloje koristne akcije in institucije, kot bi bila letošnja razširjena gospodarska razstava, potem smemo trditi, da se premalo zaveda svojega znanja kot predsednik občine. Če občina noče vzeti v roke iniciativo za to letošnjo gospodarsko kulturno razstavo, bodo vzeli zopet vso pobudo in organizacijo v roke obrtniki sami in priredili, če ne širše, pa vsaj obrtno razstavo. G. županu v pomirjenje in informacijo povemo, da če bi tudi občina sodelovala, ne bo na njega in njegove uradnike padlo nobeno delo, niti ne bo treba občini šteti v svrho finansiranja razstave kakega denarja. Res pa je, da je skrajni čas, da se z delom za razstavo prične.

— **Nered in šušmarstvo v izkuharski stroki.** V Kranju je mnogo uradništva, trgovskih in obrtnih nameščencev ter delavstva, kateri vsi so prisiljeni iskati prehrano po raznih gostilnah in kuhinjah. V takih okoliščinah ni čudno, če si marsikatera nekoliko podjetna ženska domisli in napravi privatno kuhinjo. Take ženske ne posedujejo nobenega oblastvenega obrtnega dovoljenja, niso kvalificirane kuharice, ne posedujejo primernih prostorov ne plačujejo nobenega davka, nimajo nobene režije in zato seveda uspešno ponkurirajo gostilnam in oblatveno dovoljenim izkuhom. Pozivamo »Združenje gostilničarjev in sresko načelstvo, da to nelegalno obratovanje in šušmarstvo energično zatreta.

Popravek

Dne 10. XII 1937 smo v številki 281 našega lista na drugi strani v tretji rubriki objavili poročilo pod naslovom »Roparski napad«, glede katerega nam je poslal v smislu člena 26 in 27 zakona o tisku v poročilu po krivici omenjeni Mali Franc, posestnik na Golniku št. 21 naslednji resnici odgovarjajoči

popravek:

Ni res, da sem se pridružil v Unionu trgovcu V Hafnerju iz Binklja pri Stari Loki, da sem ga zvabil na pot in da sem govoril med potjo z njim priliznjeno, da pa sem ga na samotnem klancu nenadno silovito udaril po glavi ter da sem mu vzel listnico z okrog din 2000 in s številnimi vrednostnimi papirji ter da sem bil zaprt v zaporih ljubljanskega sodišča, ampak je res, da je vsa ta dejanja izvršil Ribnikar Franc, doma z Golnika, ki se je lažno izdajal za Malija Franca, kar se je takoj ugotovilo.

Ni res, da sem baje sorodnik zločincev Malijev, ampak je res, da je bil le en sorodnik justificiran, da pa ostali sorodniki niso zločinci.

Mali Franc l. r.

Iz Novega mesta

— **Podružnica Jadranske straže v našem mestu** želi, zavedajoč se svoje visoke naloge oživeti in pomnožiti zanimanje za morje ter ga razširiti med najširše plasti prebivalstva. Kdo pa naj to misel zanese v zadnjo našo vas, ako tega ne stori mladina? Ona naj črpa ob obali Jadrana navdušenje za lepote morja Tam naj se v njej vzbudi zanimanje za vse probleme pomorstva. Pradlansko leto je odšlo iz našega mesta naravnost rekordno število šolskih otrok k moriu Letos naj gre še več mladine na našo preleno od solnca obžarjeno obal. Toda v dosego tega cilja je treba precej gmotnih sredstev in teh odboru primanjkuje. Samo s članarino in neznatnimi volili posameznih dobrotnikov ne zmoremo izdatkov v ta namen Zato se obračamo do dotrih, že tolikokrat v dobrodelnih akcijah preizkušenih novomeških src, prepričani, da nam ne odrečejo pomoči. V začetku marca priredimo nabiralno akcijo in se že zdaj iskreno priporočamo za blagohoten odziv. Vse za naše morje, vse za mladino, ki naj se ga naužije v vsej njegovi krasoti. Zvesti oporoki pokojnega kralja Zedinitelja čuvamo Jugoslavijo s tem, da čuvamo njeno in naše morje — njeno in našo pot v svet.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Sreda, 23. februarja katoličani: Peter Damaščan

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Ešnapurski tiger

Kino Union: Premiera

Kino Sloga: Beli volk

Občni zbor Jugoslovanske kinološke zveze ob 20. v verandni dvorani hotela Union

Ljudska univerza: predavanje univ. prof. **A. Maklecova o tipih zločincev** v moderni kriminalogiji ob 20. v mali filharmonični dvorani

Komemoracija za prof. dr. Šerkom ob 18. v zborničnl dvorani univerze

Podružnica SVD: predavanje viš. sadj. nadzornika **M. Humeka** »Boj z zajedalci na sadnem drevju in njih zatiranje s škropljenjem« ob 19. v dvorani mineraloškega **instituta na univerzi**

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marijin trg 5, Kuralt, Gosposvetska cesta 10, Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Izpod sita

Gospod urednik! Vemo in priznavamo, da so časi težki in da morate napenjati vse sile, da vas hudournik življenja z vašimi glasili vred ne odpiha. Nismo pa mogli verjeti, da vam voda že tako hudo teče v grlo. Zdaj verjamemo, ko ste se obrnili na nas s tako prijazno, čeprav tudi nekoliko po grožnji dišečo okrožnico, naj se naročimo na »Slovenski narod« ali pa na »Delavsko pravico« oziroma na »Slovenski dom«, samo da bomo naročeni in naročniki, da nas ne boste več pogrešali v seznamu, ki ste ga tako skrbno pregledali.

Vemo tudi, da ste velik gospod in da stojite visoko, čeprav se ne strinjate povsem s tistimi, ki so vas tako visoko postavili. Toda kaj hočemo, časi so že taki, da mora hudič v sili zobati muhe Smilite se nam, da se morate ukvarjati s prebiranjem seznama naročnikov in s pisanjem takih okrožnic. To ne spada v vaš delokrog, in tudi z vašim poklicem se to nikakor ne ujema. Res, od vsega srca se nam smilite in radi bi vam pomagali, pa vam ne moremo. Nekoliko bi vam bilo pomagano že s tem, če bi se odzvali vašemu prijaznemu vabilu, da bi imeli vsaj nekaj zadoščenja za svoj grenki trud. Žal vam tudi tega veselja ne moremo pripraviti. Take okrožnice, kakor je vaša, gredo namreč med značajnimi ljudmi v koš. Je že tako, vsak človek ne more prelomiti in zatajiti svojega značaja.

Z odličnim spoštovanjem

Tisti, ki nočejo v seznam vaših naročnikov.

Iz Ptuja

— **Poskus samomora.** A. F. iz Sv. Vida pri Ptuju je izpila v samomorilnem namenu precej solne kisline. Nezavestna je bila prepeljana v ptujsko bolnico. Solno kislino je izpila iz obupa zaradi nezaposlenosti.

— **Nezgode.** Hlapca Horvata iz Stoperc je brcnil konj in ga zadel naravnost v čelo. Nesrečnež je obležal nezavesten. V Podlehniku pa je padel z voza 37letni viničar Jakob Cafuta. Voz mu je šel preko leve roke in mu jo zlomil. Oba ponesrečenca sta bila prepeljana v ptujsko bolnico.

— **Maškerada** ptujskega slovenskega tenis kluba se je vršila v soboto v vseh zgornjih prostorih Narodnega doma. Prireditev je bila zelo dobro obiskana. Maškerada se je vršila pod geslom tradicionalnega »Katarininega sejma«. Za dekoracije je poskrbel slikar Ussar iz Maribora. Aranžma plesa je bil v rokah g. Špata Avgusta. Mask je bilo nekaj nad 100 ter je bila kot najlepša izvoljena ga. Milena Zupančič, ki je dobila prvo nagrado. Plesalo se je do ranega jutra.

— **Cerkvena tatvina.** Z oltarja tukajšnje župnijske cerkve je izginil prt velike vrednosti. Policija je osumila tatvine in aretirala nekega berača.

— **V prepiru ga je sunil z nožem.** V Čremljenšaku je prišlo med viničarjem Francem Krambergerjem in njegovim svakom Holcem do prepira, med katerim je Holc sunil svojega nasprotnika z nožem v prsi in mu prizadejal težko poškodbo. Krambergerja so prepeljali z rešilnim avtomobilom v ptujsko bolnico.

Uradno vremensko poročilo

z dne 23. t. m.

Rateče-Planica, 870 m: —12, jasno, mirno, 100 cm snega, pršič, skakalnica uporabna,

Kranjska gora, 810 m: —10, jasno, mirno, 100 cm snega, pršič, sankališče in drsališče uporabno,

Dovje-Mojstrana, 650 m: —10, jasno, mirno, 30 cm osrenjenega snega,

Bled, 501 m: —8, barometer pada jasno, mirno, 23 cm snega, sren, drsališče na jezeru uporabno,

Pokljuka-Sporthotel, 1300 m: —11, jasno, mirno, 20 cm pršiča na 130 podlage,

Bistrica-Boh. jezero, 510 m: —11,. jasno, mirno, 55 cm snega, prisojno sren, osojno pršič,

Polževo, 630 m: —5, barometer se dviga, jasno, mirno, 25 cm snega, sren.

Dodatno poročilo z dne 22. II. 1938

Sv. Križ nad Jesenicami, 1000 m: —5 jasno, mirno, 40 cm snega, zjutraj vrhnja plast nekoliko namrznjena,

Jezersko, 800 m: —7 jasno, mirno, 40 cm snega, prisojno južen sneg, osojno pršič

Mozirska koča, 1344 m: —7, jasno, mirno, 20 cm pršiča na 150 podlage,

Celjska koča, 700 m: —6, jasno, mirno, 20—30 cm snega, sneg.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

DNEVNE VESTI

— **Ustoličenje novega pravoslavnega patriarha.** Za novega patriarha srbske pravoslavne cerkve je bil izvoljen izmed 6 kandidatov dosedanji cetinjski mitropolit dr. Gavrilo Dožić, ki je dobil od 159 oddanih glasov 50, dočim je dobil mitropolit budimski dr. Gregorij Zupković 27, mitropolit dabro-bosanski Petar Zimonjić 23, skopski mitropolit Josif 23, zagrebški mitropolit Dositej 23, episkop žički dr. Nikolaj pa 13 glasov. Včeraj dopoldne je bil novi pratriarh v saborni cerkvi v Beogradu svečano ustoličen.

— **Zahvala.** Prireditveni odbor za proslavo 70-letnice gospe Franje Tavčarjeve smatra za svojo prijetno dolžnost, da se iskreno zahvali vsakomur in vsem, ki so na katerikoli način pripomogli, da je proslava nad vse pričakovanje lepo uspela. Še posebno se zahvaljuje gospem, ki so požrtvovalno in tako uspešno zbrale visoko svoto (blizu 80 tisoč din) za dekliški internat Franje Tavčarjeve, ter onim, ki so dejansko sodelovali pri prireditvi 8. februarja in vsem, ki so s kakršnimkoli prispevkom podprli nabiralno akcijo za ta dekliški internat.

— **Tri nove uredbe o zdravnikih.** Minister socialne politike in narodnega zdravja je izdal tri nove uredbe o zdravnikih. Prva uredba se nanaša na polaganje višjega strokovnega izpita zdravnikov asistentov v državnih bolnicah za napredovanje v višjo skupino. Ta uredba velja za vse sekundarne zdravnike, ki še nimajo dve leti službe, kakor tudi za druge, ki dobe to zvanje pozneje. Druga uredba govori o zdravniški volonterski službi v ustanovah ministrstva socialne politike in narodnega zdravja. Ta uredba velja za zdravnike volonterje, ki še niso tri mesece v volonterski službi. Tretja uredba se nanaša na polaganje višjega strokovnega izpita za zvanje primarija v državnih in javnih bolnicah v svrho napredovanja v višjo skupino. Ta uredba velja za vse zdravnike asistente ki so že dve leti in pol asistentje in ki so to še ob času, ko dobi ta uredba veljavo. Vse tri uredbe bodo objavljene te dni v »Službenih novinah« in s tem stopijo v veljajo Izpiti za asistente in primarije se bodo polagali v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, kraj pa določi minister socialne politike in narodnega zdravja.

V 70 letih samo enkrat

more biti uspeh oglasov tako velik, kakor bo v naši **slavnostni številki,**

ki izide 16. aprila v proslavo

70 letnice »Slovenskega Naroda«

— **Odlikovanje.** Z redom Sv. Save IV. stopnje je odlikovan odbornik Trgovske zbornice za vrbasko banovino in direktor Bosanske d. d. za elektriko v Jajcu ing. Fedor Šlajmer

— **Poljaki grade domove v Dalmaciji.** Že leta 1928 so zgradili Poljaki na Rogaču na otišku Šolti dom za svoje letovišćarje. Zdaj so pa sklenili dom na Šolti razširiti, obenem pa zgraditi še en dom in sicer na Hvaru.

— **Filmi in kinematografi v naši državi.** Lani je bilo v naši državi v prometu 780 tujih in 61 domačih filmov. Povprečna dolžina domačih filmov je bila 200 m. Ameriških filmov je prišlo lani v našo državo 436, nemških 174, francoskih 81, avstrijskih 33 angleških 21, češkoslovaških 8 ruski pa samo 1. Cenzura je lani prepovedala 9 filmov Kinematografov je v Jugoslaviji 383 in sicer 330 za zvočne, 53 pa za neme filme. Na dravsko banovino odpade 53 kinematografov.

— **Stari in onemogli delavci bodo mogli** svoje pravice iz zavarovanja za onemoglost, starost in smrt uveljaviti samo za ona obdobja zaposlenja, za katera so bili prispevki dejansko plačani. Ako prispevki niso plačani, po določbah zakona o zavarovanju delavcev, pravice do starostnega in invalidnega zavarovanja niso pridobljene. (§ 68 zak. o zav. del.) Delodajalci se morajo te važne socialne in moralne odgovornosti stal no zavedati

Danes neprekinjeno ZADNJIKRAT!
Pridite in oglejte si najlepši in najrazkošnejši film dunajske produkcije s slovito

ZARAH LEANDER

PREMIERA

Ne zamudite!
DANES ob 16., 19.15 in 21.15 uri.
Kino Union. Tel. 22-21

— **Našim naročnikom** toplo priporočamo D. Ravljenovo zbirko črtic, novel in satir, ki je pravkar izšla pod naslovom »Zgodbe brez groze«. Naroča se pri založbi »Cesti« v Ljubljani, Knafljeva ulica 5 in velja broširan izvod s poštnino samo 11 din, v celo platno vezan pa s poštnino 16.— din.

— **Vojno ministrstvo potrebuje 25 gradbenih tehnikov.** Inženjersko-tehnični oddelek vojnega ministrstva v Beogradu potrebuje 25 gradbenih tehnikov. Kolkovane prošnje z originalnimi prilogami v smislu pogojev za sprejem v drž. službo je treba poslati do 25. t. m. ministrstvu. UDTKJ sek. cija Ljubljana.

— **Izpitna komisija za graditelje visokih in nizkih zgradb.** Ker je potekla funkcijska doba članov izpitne komisije za graditelje pri kr. banski upravi je ban odredil, da se postavijo za predsednika izpitne komisije tehnični vis. svetnik pri banski upravi ing. Karel Orel, za člane iz vrst uradnikov tehničnega oddelka tehnična višja svetnika banske uprave ing. Josip Otahal kot predsednikov namestnik, ing. Anton Dolenc ter tehnična svetnika ing. Ciril Juvan in ing. Josip Černivec, iz vrst profesorjev tehnične fakultete ljubljanske univerze ing. Jaroslav Förster, ing. Alojzij Hrovat in ing. Ciril Žnidaršič, iz vrst profesorjev Tehnične srednje šole v Ljubljani ing. Stanko Dimnik, iz vrst pooblaščenih inženjerjev in arhitektov ing. Matej Kleindinst ing. Rado Kregar in ing. Anton Umek iz vrst graditeljev pa graditelj v Ljubljani Ivan Ogrin in graditelj v Celju Konrad Gologranc.

— **Iz državne službe.** Za policijske stražnike pripravnike pri upravi policije v Ljubljani so imenovani Franc Dolinšek, Alojzij Potokar in Anton Prijatelj.

— **Iz banovinske službe.** Po službeni potrebi je premeščena banovinska uradniška pripravnica ženske bolnice v Novem mestu dr. Anka Prijatelj v banovinsko bolnico v Mariboru.

— **Esperantska ura o Otonu Župančiču!** Ljubljanska radijska oddajna postaja bo oddajala drevi od 22.15. do 23.15. esperantsko uro o Otonu Župančiču, katero izvajajo člani Esperantskega kluba v Ljubljani s pomočjo pevskega društva »Sloga«. Spored bo sledeči: 1. Zarja — deklamira Čukale Ela. 2. Oton Župančič — predava Kozlevčar Jože. 3. Uspavanka, poje Ravic Ivica. 4. Tuji mož. Nastop. Izvajajo člani in članice Kluba esperantistov. 5. Zabučale gore. Poje mešani zbor »Sloge«. 6. Duma — recitira Kozlevčar Jože. 7. Pastirčki, poje mešani zbor »Sloge«. 8. Breza in hrast. Deklamacija dveh otrok. 9. Uganke. Izvajajo Čuček Cecilija in Čuček Nevenka. Posamezne točke sporeda bo pojasnjeval g. Mizerit Dezider. Ves spored bo predvajan v esperantskem jeziku po prevodu g. prof. Franjo Modrijana iz Trbovelj.

— **Udeležba na mednarodnem velesejmu v Milanu.** Trgovinski muzej Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine v Beogradu obvešča, da se bo mednarodni velesejem v Milanu otvoril 12. aprila t. l. in da morajo interesenti, ki se nameravajo udeležiti velesejma kot razstavljalci, svojo udeležbo že sedaj prijaviti. Prostor v jugoslovenskem paviljonu je našim razstavljalcem brezplačno na razpolago; brezplačen je tudi prevoz blaga do Milana in nazaj. Udeležbo je prijaviti čimpreje Trgovinskemu muzeju Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine v Beogradu, Miloša Vel. 29.

— **»Iz »Službenega lista«.** »Službeni list kr. banske uprave dravske banovine« št. 16 z dne 23. t. m. objavlja uredbo o sporazumu med jugoslovensko in francosko vlado o trgovinskih plačilih, uredbo o izdaji blagajniških zapisov v znesku 1.500,000.000 din, navodilo za sprejemanje sester usmiljenk na delo v državni službi, spremembo pravilnika o spremembah in dopolnitvah pravilnika za opravljanje višjega strokovnega izpita za carinske uradnike v resoru finančnega ministrstva ter razne druge odredbe, odločbe in pojasnila.

— **Volitve občinskega odbora v preimenovani občini Kuzma.** Iz občine Gornja Slaveča murskosobotiškega sreza je bil izločen kraj Slaveča, priključen pa kraj Tvrdkova. Obenem je bila občina preimenovana v Kuzma. Zato je banska uprava odredila za to občino volitve občinskega odbora, ki bodo v nedeljo 27. marca.

— **Trgovci iz ljubljanske okolice** imajo svoj redni letni občni zbor v veliki dvorani Trgovskega doma v petek dne 25. t. m. ob 9. uri dopoldne z običajnim dnevnim redom. Uprava Združenja trgovcev.

— **Razglas.** Zaradi prekoračenja kreditov so po sklepu upravnega odbora Javne borze dela v Ljubljani z dne 18. februarja 1938 ustavljeni vsi dodatni (izredni) obroki na redne podpore.

— **Gigli in Volpi nastopita v Zagrebu.** Slavna italijanska tenorista Benjamino Gigli in Lauri Volpi nastopita po veliki turneji po Nemčiji tudi v Zagrebu in sicer v maju.

— **Izpremememba radijskega programa.** Drevi ob 20. bo namesto prenosa iz ljubljanske opere v našem radiju nastop pevskega društva »Tabor«.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo zmerno mrzlo in stalno vreme, kasneje se bo pooblačilo. Včeraj je znašala najvišja temperatura v Splitu 11, v Mariboru 7.4, v Zagrebu in Beogradu 7, v Sarajevu 6, v Ljubljani 5.2. Davi je kazal barometer v Ljubljani 768 temperatura je znašala —5.5, na aerodromu —9.9.

— **Izjalovljeno potovanje po svetu.** V soboto so prispeli iz Maribora v Split srednješolca Ivan Verbič in Silvije Hrast ter ključavničarski vajenec Alojzij Smodek. Hoteli so se vkrcati na parnik in kreniti po svetu. Splitska policija jih je pa zadržala in poslala nazaj v Maribor.

— **Zasledovan vlomilec.** 53-letni Jernej Korošec, po poklicu čevljarski pomočnik doma iz Loč, je znan delomrznež, ki se klati že več let po deželi brez stalnega bivališča. Za svoje grehe se je moral že nad 20krat pokoriti v zaporih. Pred dnevi se je pojavil Korošec v družbi nekega mlajšega moškega v Maharski vasi, kjer je ukradel natakarici Terezi Velikonja 300 din in za okrog 100 din cigaret. Ponoči je vlomil v delavnico mesarja Maksa Žumra v isti vasi in mu ukradel večjo količino mesa ter nekaj gotovine. S tovarišem sta nato izginila proti Peklu, kjer sta zagrešila še nekaj tatvin in vlomov. Korošca in njegovega pajdaša orožniki še niso mogli izslediti.

Iz Ljubljane

—lj **Živilski trg** je zadnje čase slabše založen zaradi mraza. Zelenjavo je zdaj tvegano prodajati na prostem, če ni dobro pokrita. Posebno občutljiva je salata, pa tudi cvetača na mrazu kmalu porumeni. Vendar je dovolj naprodaj uvožene zelenjave, med tem ko je domače malo. Precej dobro je pa skoraj vse dni založen perutninski trg. Jajc je toliko da jih prodajalke včasih ne morejo vseh prodati, zato precej popuščajo pri ceni.

—lj **Zopet staro vremensko poročilo.** Včeraj je bilo na kolodvoru zopet tri dni staro vremensko poročilo Zveze za tujski promet. Turiste zanima, ali dela tujsko prometni organizaciji težave izmenjavanje poročil ali pa dobi podatke o vremenskih razmerah iz drugih krajev le po enkrat na teden. Morda bi kazalo, da bi to navedla v vsakem poročilu, ki ga izvesi v skrinjici. Včasih se turisti zanašajo na stara poročila, ker prezro datum. Pomote so v resnici pogoste, zato je pač treba opozarjati turiste po časopisju, da so vremenska poročila na kolodvoru stara.

—lj **Zaključni izlet smuških turnih tečajev Zveze za tujski promet** bo na pustno nedeljo 27. t. m. S tem izletom se zaključi 9 dnevni smuški tečaj, ki ga je Zveza za tujski promet priredila od novega leta dalje vsako nedeljo in praznik. Zaključni izlet bo pod devizo: »Neznano kam v belo opojnost«. odhod iz Ljubljane bo ob 6. uri zjutraj izpred nebotičnika, povratek po 21. uri. Cena izleta je din 63, prijave sprema do petka do 16. ure biljetarna Putnik, Tyrševa 5. Izlet bo združen z raznimi sportnimi in družabnimi presenečenji ter so vabljeni k udeležbi vsi, ki žele v veselju in zadovoljstvu preživeti pustno nedeljo — »Neznano kje — v beli opojnosti«.

—lj **Strega policijska odredba.** Zadnje dni morajo potniki, ki uporabljajo ljubljanski tramvaj, na postajah izstopati spredaj — sicer jim grozi policijska kazen. Ne bi imeli proti tej odredbi nič, ako bi bila v vsakem pogledu izvršljiva. Vozovi ljubljanskega tramvaja so pa žal tako nepraktični, da so sedeži ob strani, stojišča pa po sredi. Ob gotovih dnevnih časih so nekatere proge tako zasedene, da je v vozu do 80 potnikov, — natlačeni so kot »sardine«. Kako naj potnik stoječ zadaj pride skozi tako natlačen voz, da more izstopiti spredaj. Koliko nepotrebne zamude se napravi na vsaki postaji. Mnenja smo, da je tramvaj za to, da pospešuje čim hitrejše potovanje, ne pa, da se s takimi predpisi že itak počasna vožnja še povečuje.

Neverjetno

kakšne krasne stvari v volnenem blagu prinaša letos tvrdka »MANUFAKTURA«, komanditna družba, na Mestnem trgu 17.

Vsaka dama, ki želi lepo obleko ali kostum in plašč, si bo najprej ogledala blago pri tej tvrdki.

—lj **Boj z zajedalci na sadnem drevju in njih zatiranje s škropljenjem** je naslov predavanja, ki ga bo imel pri podružnici SVD danes ob 19. višji sadjarski nadzornik g. Martin Humek v dvorani mineraloškega instituta na univerzi. Vstop vsakomu prost.

—lj **Pravoslavno cerkveno pevsko društvo v Ljubljani** bo imelo svoj ustanovni zbor v četrtek, 24. t. m. ob 8. uri zvečer v restavraciji »Zvezda«. Na zboru se bodo sprejemali novi člani. Povabljeni vsi prijatelji lepega pravoslavnega cerkvenega petja.

Kino Sloga — Tel. 27-30

Samo še danes in jutri velenapeti film iz burnega življenja zlatokopov na divji Aljaski

BELI VOLK

Ljubavna romanca na daljnem severu, kjer je pes več vreden od človeškega življenja.

—lj **Sokol II priredi** na pustno soboto ples v veliki in mali dvorani Kazine. Vabljeni vsi, ki si žele prijetne zabave. Sodeluje prvovrsten jazz. Vstopnina din 10.

—lj **Novelizacija obrtega zakona.** Razgovor obrtništva o noveli obrtnega zakona, sklicuje Obrtniško društvo v Ljubljani v petek 25. t. m. ob 20. v verandi restavracije Zvezde. Vabljena združenja in obrtništvo!

—lj **Ne pozabite!** Pustna sobota — »Kurentova vesela noč« na Taboru. Revija mask in nastop Kurenta! Vstopnina za maske 10 din, ostali 15 din. Vse je pripravljeno za prijetno zabavo! Dostojne maske — so lepe!

—lj **Drž. II. dekliška meščanska šola v Ljubljani-Sp. Šiška** vabi vse starše in prijatelje mladine na svojo predpustno akademijo, ki bo v telovadnici nova bežigrajske šole v soboto 26. t. m. ob 3. uri popoldne.

—lj **Ljudska univerza v Ljubljani.** Drevi bo predaval o tipih zločincev v moderni kriminalogiji univ. prof. Aleksander Maklecov. Predavanje se bo vršilo v mali dvorani Filharmoničnega društva na Kongresnem trgu. Pričetek ob 20. Vstop prost.

—lj **Vzroki propadanja družin.** O tej snovi bo predavala v četrtek, 24. t. m. ob 20. na šentjakobski šoli ga. Angela Vode.

—lj **Na pustno soboto** 26. t. m. se boste najboljše zabavali pri Šentjakobčanih, ki ponove ob 20.15. zabavno Molnarjevo veseloigro »Njena velika ljubezen«. To najnovejše Molnarjevo delo je doseglo tudi pri Šentjakobčanih izreden uspeh ter vžgalo in navdušilo gledalce. Ta prisrčna zgodba nudi s svojo vedro vsebino, prisrčnostjo in finim humorjem gledalcem mnogo iskrenega smeha in vesele zabave. Pri predstavi sodelujejo: Bučarjeva, Petrovčič-Wrischerjeva, Šubičeva, Hanžič, Križnik, Moser in drugi. V nedeljo 27. t. m. se igra vprizori ob 15.15. kot popoldanska predstava. To sta poslednji vprizoritvi te izvrstne veseloigre.

—lj **Obveščeni smo,** da se bo princ Karneval ustavil na pustni torek v Sokolskem domu v Šiški. Posetil bo v vsem svojem sijaju veliki maškeradni ples. Vljudno vabi vse lepe in srčkane maske, da ga posetijo. Uro sprejema bo naznanil pravočasno.

—lj **Udeležence pogreba g. Alojzija Javornika** v Škofljico bo vozil avtobus iz Ljubljane v četrtek popoldne ob 2. uri izpred mestnega doma.

—lj **Vid vaših oči** si obvarujete le z optično čistimi brušenimi stekli, katere si nabavite pri strokovnjaku Fr. P. Zajcu, izprašanem optiku, Stari trg 9, Ljubljana.

—lj **Ušla je zelena papiga.** Odda naj se proti nagradi Mestni trg 7 pri hišniku.

—lj **Velika racija.** Včeraj in danes je priredila policija v mestu in okolici širokopotezno racijo. Na nogah je bil domala ves policijski aparat, stražniki in detektivi so pretaknili vsa skrivališča sumljivih tipov in legitimirali goste tudi po zakotnih gostinskih lokalih. Že včeraj ponoči so aretirali v mestu okrog 20 oseb, ki se niso mogle zadostno legitimirati, še večji lov pa so imeli čez dan okrog kolodvora in pozneje po predmestjih in v skednjih na Ljubljanskem polju. Skupno je aretirala policija okrog 70 sumljivih oseb, med temi 10 brezposelnih deklet, ki so živele nemoralno življenje. Med aretiranci so ljudje iz vseh banovin, ki so se potikali po Ljubljani brez vsakega posla. Prijetih je bilo več že dolgo zasledovanih tatov, ki so jih izročili sodišču, največ delomrzneževpa je policija odgonskim potom poslala v domovinske občine.

—lj **Dve nesreči.** Na Šmartinski cesti je včeraj opoldne podrl blizu tovarne »Zmaj« neznan avtomobilist 45-letno delavčevo ženo Marijo Paradiž. Pri padcu je ženska dobila hude zunanje in še nevarnejše notranje poškodbe. Iz Tržiča po so snoči prepeljali v bolnico 28-letnega tesarskega pomočnika Andreja Rovtarja, ki se je pri tesanju hlodov vsekal v desno nogo.

Iz Celja

—c **Nesreča ne počiva.** V nedeljo zvečer je neki avtomobil na Mariborski cesti v Gaberju podrl 23-letno kuharico Julijano Lorančevo iz Celja na tla. Lorančeva je dobila poškodbe na glavi. V nedeljo je padel sodnik sreskega sodišča v Celju dr. Alojz Finžgar pri smučanju blizu okoliškega pokopališča tako nesrečno, da si je zlomil desno nogo v gležnju. Istega dne si je 20-letni sin posestnice Miran Kraner iz Vojnika pri padcu pri smučanju zlomil desno nogo pod kolenom. V Ipavčevi ulici si je 15-letni sin učitelja Franc Roš pri padcu zlomil levo roko v zapestju. V Javorju pri Slivnici je vrgla neka učenka 13-letno posestnikovo hčerko Ivano Reckovo na povratku iz šole za šalo v sneg. Reckova si je pri padcu zlomila levo roko v ramenu. Ponesrečenci se zdravijo v celjski bolnici.

—c **Iz policijske službe.** Mestni svet je namestil g. Ivana Velkavrha kot pogodbenega konceptnega uradnika pri predstojništvu mestne policije.

—c **Delavske stanovanjske hišice** z enosobnimi stanovanji s kuhinjami namerava graditi mestna občina. Mestni tehnični oddelek izdeluje sedaj zadevne načrte.

—c **Smučarske skakalne tekme za prvenstvo Celja** se bodo pričele v nedeljo 27. t. m. ob 14.30 na skakalnici v Liscah pri Celju. Prireditelj tekme smučarski klub Celje pričakuje, da se bodo udeležili tekme tudi gorenjski tekmovalci. Tekma bo vsekakor zelo zanimiva.

—c **Pravilniki in predpisi za pobiranje občinskih davščin za l. 1938/39.** ki jih je sprejel mestni svet celjski 21. t. m., so označeni v razglasu, ki je nabit na občinskih uradnih deskah. Proti zadevnim sklepom so v smislu § 143 zakona o mestnih občinah dopustne pritožbe na bansko upravo, ki jih je treba vlagati pri mestnem poglavarstvu v Celju v roku 15 dni, ki bo pričel teči v ponedeljek 27. t. m.

—c **Umrl je** v torek na Sp. Hudinji v starosti 33 let g. Rudolf Straus, upravitelj pri tvrdki P. Majdič.

—c **Tri nesreče.** V petek so se 20letnemu hlapcu Alojziju Trunku iz Hrastnika med vožnjo splašili konji. Trunk je padel z voza in si močno poškodoval desno nogo nad kolenom. V nedeljo je padel 28letni mizar Narzin Rozman od Sv. Lovrenca pod Prožinom pri smučanju na Teharju tako nesrečno, da si je zlomil desno nogo v členku. V ponedeljek je padel 27 letni posestnikov sin Ivan Kovačič iz Roden pri Rogaški Slatini s kolesa in se hudo poškodoval po glavi. Ponesrečence so oddali v celjsko bolnico.

Iz Maribora

— **Za rezervne častnike.** Drevi ob 20. uri bo v dvorani Ljudske univerze obvezno predavanje za vse rezervne častnike v območju mariborske garnizije.

— **Gledališče.** V četrtek zvečer uprizore v mariborskem gledališču Gilbertovo operето »Noč v Kairu«. Predstava je za abonente reda C.

— **Proračun pobrežke občine.** Na sobotni seji občinskega odbora na Pobrežju so razpravljali o novem občinskem proračunu za leto 1938—39. Ta proračun predvideva 571.229 dinarjev izdatkov in za 75.000 dinarjev več dohodkov. Osebni izdatki znašajo po novem proračunu 68.688 dinarjev, za javno razsvetljavo 30.000 dinarjev, za šolstvo na Pobrežju, Teznu in Devici Mariji v Brezju 120.180 dinarjev, vzdrževanje cest in novogradnje 65.000 dinarjev, za razširitev električnega omrežja 50.000 dinarjev, socialno skrbstvo 46.800 dinarjev, med tem ko predstavljajo davki v tej občini postavko 496.615 dinarjev.

— **Veličasten pogreb v Mariboru.** Včeraj popoldne so množice Mariborčanov in okoličanov spremile na zadnji poti tragično preminuli žrtvi, 25-letno magistratno uradnico gdč. Milko Gorupovo in 28-letnega stavbnega tehnika Stanka Dolničarja. Tako turobnega pogreba že dolgo ni bilo v Mariboru.

— **VII. Mariborski teden.** Vodstvo zadruge »Mariborski teden« razpisuje natečaj za reklamni letak za letošnji VII. Mariborski teden, ki bo letos od 6. do 15. avgusta. Osnutki naj bodo izdelani v običajni velikosti 63×95 cm in največ v sedmih barvah. Upoštevani morajo biti vsi pogoji sedanje reklamne tehnike. Besedilo je naslednje: »VII. Mariborski teden — Od 6. do 15. avgusta 1938 — Jubilejna gospodarska in kulturna revija«, s pripombo »50% popusta na železnicah od 2. do 19. avgusta 1938«. Osnutke z geslom je vposlati najkasneje do 31. marca dopoldne vodstvu »Mariborskega tedna«, Maribor, grad. Priložena mora biti zaprta kuverta z geslom in natančnim naslovom. Za najboljše osnutke so določene 4 nagrade v višini 2000, 1000, 500 in 300 dinarjev. Žirijo sestavljajo predsed. zadruge dr. Lipold, industrijalec Labothy, ravnatelj »Putnika« Loos, ravnatelj Borze dela Golouh, arhitekta ing. Dev in ing. Černigoj ter prof. Jirak. Vposlani osnutki bodo javno razstavljeni.

— **Svaka je ubil.** Mali kazenski senat v Mariboru je včeraj obsodil 23-letnega vinčarjevega sina Alojza Kovačiča iz Cogetincev na 4 leta in en mesec robije, ker je 23. decembra v prepiru ubil svojega svaka Antona Šafariča. Obtoženec se je zagovarjal, da je svaka zabodel v silobranu.

LIPSKI POMLADNI SEJEM 1938

začetek: 6. marca.

60% popusta na nemških železnicah, znatni popusti v drugih državah.

Vsa pojasnila dajejo:

Zvanični biro lajpciškog sajma — Beograd — Knez Mihajlova 33/1.,

in častni zastopniki:

Ing. G. Tönnies — Ljubljana, Tyrševa cesta 33 — Tel. 27-68

in

Jos. Bezjak — Maribor, Gosposka ulica 25. — Telefon 20-97.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Preklici, izjave beseda Din 1.—, davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko — Popustov za male oglase ne priznamo.

PRODAM

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 5 Din

SLAŠČIČARNE

POZOR!

Autom. hladilne stroje

za sladoled najbolj ugodno proda G. F. SCHNEITER tovarna strojev, Škofja Loka

RAZNO

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 5 Din

KLIŠEJE ENO- IN VEČBARVNE JUGOGRAFIKA SV. PETRA NASIP 23

POSEST

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

HIŠO Z VRTOM

v Dragi št. 5 pri glavni cesti, 10 minut od kolodvora v Stični, pripravno za obrt ali za upokojenca, prodam. Naslov v upravi »Slov. Naroda«. 558

50 PAR ENTLANJE

ažuriranje, vezenje zaves, perila, monogramov, gumbnic. Velika zaloga perja po 6.75 din. »Julijana«, Gosposvetska cesta 12.

Vsled ogromne zaloge »Hubertus« plaščev, zimskih sukenj, oblek, perila i.t.d. ODPRODAJAMO VSA OBLAČILA s 15 do 20% popustom.

PRESKER LJUBLJANA, Sv. Petra c. 14

ČEVLJE IN OBLEKE rabljene, kupujem in prodajam. Klavžer, Vošnjakova 4. 560

POUK

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

ZA SAMOUKE

uradnike, trgovce i.t.d. slovenske strokovne knjige knjigovodstvo (Sič) v štirih knjigah. Tehniko poslovnega računstva (Černe) in trgovsko korespondenco v srbohrvaščini (Černe), priredjeno za Slovence, naročite pri »Strokovni založbi«, Ljubljana, dokler traja še subskripcijska cena. Pišite po prospekt! 12R

SLUŽBE

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

DRUŽABNIK

se išče pri ekspornem podjetju lesnih izdelkov. Izvenredna prilika za ugodno naložbo denarja! Ponudbe na: Lesna industrija Velikikamen p. Koprivnica pri Rajhenburgu. 550

Dunajski velesejem

od 13. do 19. marca 1938

Znatno znižane vozne cene. Brez potnega vizuma! S velesejmsko legitimacijo in potnim listom prost prestop meje v Avstrijo. Madžarski prehodni vizum se bo dobival na podlagi velesejmske legitimacije na meji. Znatno znižane vozne cene na jugoslovenskih, madžarskih in avstrijskih železnicah, na Dunavu, po Jadranskem morju in v zračnem prometu. Pojasnila vseh vrst in velesejmske legitimacije (po 50 dinarjev) se dobe pri:

Wiener Messe, A. G., Wien VII.

in pri častnih zastopstvih v LJUBLJANI, ki so: Avstrijski konzulat, Tyrševa cesta 31; Zveza za tujski promet v Sloveniji (PUTNIK), Tyrševa c. 1; podružnica Zveze za tujski promet (PUTNIK) v Mikličevem hotelu nasproti glavnemu kolodvoru in druge podružnice.

Deček ali deklica

Ljubljana, 23. februarja

Docent dr. Ivan Matko je predaval danes teden v Ljudski univerzi o zanimivem vprašanju, kdo določa spol. Kakor vsa njegova predavanja je bilo tudi to izredno dobro obiskano in je vzbudilo splošno zanimanje. Mnogi poslušalci so izrazili željo, da bi bilo predavanje objavljeno, še več je pa takih, ki niso mogli priti poslušat predavatelja in obojim bo ustreženo s tem, da objavimo dr. Matkovo predavanje v celoti. Ker je precej obširno, ga bomo objavili v nadaljevanjih.

Ta problem je domala tako star ko človeški rod. Saj je že pračlovek bil prisiljen prav zgodaj iskati načine in pota, da svoji volji podvrže ne samo tuja bitja, marveč tudi različne svoje nagone. Spričo tega nas ne preseneča, če je kmalu naletel na vprašanje, ali bi bilo mogoče vplivati na število potomcev in določevati zarodu po mili volji spol že v naprej. S tem problemom so se bavili tudi stari Grki, Rimljani, talmudski duhovniki, Židi starega in novega testamenta itd.

Med raznimi narodi obstoje v tem pogledu še danes raznovrstne vraže in babjevere, ki priporočajo vsemogoče načine za določitev spola v naprej. Tako n. pr. pravijo, da rodi žena sina, če si pred poroko opaše moški pas, če vzame po poroki moško dete v naročje, če se po njeni poročni postelji valja deček itd. Mavričanke pa še danes zavživajo v ta namen ose — sanmce namočene v med itd. S problemom določitve spola pa so se pečali ne samo lajiki marveč tudi zdravniki in razni filozofi ter filozofski sistemi.

Starogrški zdravnik **Hipokrat** je že svoje dni učil, da proizvaja levi jajčnik ženska jajčeca, desni pa moška, ker je desna telesna plat bolj vroča ko leva. Bil pa je tudi mnenja, da se s starostjo jajčka menja spolna zasnova, ker so jajčka neposredno po čišči moškega, pozneje pa vsa enojnega ženskega spola. Tudi **Galen**, eden največjih zdravnikov starogrške dobe, ki je živel okoli leta 140 pred Kr., je jajčkom pripisoval vsa svojstva za določitev spola. V nasprotju s **Hipokratom** in **Galenom** pa je stari **Aristotel** postavil tezo, da je nositelj spola mož, ne pa žena. Radi tega morajo biti moške semenske nitke tako moškega ko ženskega spola. Moško seme vsebuje v sebi novo življenje, kateremu pa mora dati ženski organizem osnovno podlago.

Prav moderno teorijo o nastanku spola pa je razvil že arabski čudežni otrok **Avicenna**, ki je živel na začetku srednjega veka in postavil čiščni termin v sredino razmotrivanj o določitvi spola. Po njegovem mnenju se rode dečki, če se spolna združitev izvrši med 1. do 5. in med 8. do 12. dnem po prestanku čišče. Rodé pa se deklice, če se ista izvrši med 5. do 8. dnevom po čišči. Po 12. dnevu pa prevladuje dvospolni zarod!!

Malo več jasnosti so tekom zadnjih dob prinesle v tajinstveno vprašanje o nastanku spola biologija, medicina in statistika. Vendar pa se tudi tem vedam skupno z ginekologijo, zoologijo, kemijo in eksperimentalno patologijo ni posrečilo razčistiti vsega, kar se suče okoli perečega vprašanja »deček ali deklica«. Kljub vsemu temu pa danes glede vprašanja določitve spola nismo mnogo daleč od stališča pred 2.000 leti čeprav točno vemo, katere izmed mnogoštevilnih domnev o določitvi spola po vsej verjetnosti nimajo potrebne znanstvene podlage.

TEORIJE O NASTANKU SPOLA
LENZEVA TEORIJA

V vprašanju »deček ali deklica« igrata danes glavno vlogo dve teoriji in sicer imenovana **Lenzeva hromomska** in **Schönererjeva jajčnikova odn. jajčna teorija.** Iz poizkusov in zaključkov **Correnса, Donscastra, Morgana, Goldschmidta** itd. izhaja, da se pri večini živih bitij odloči spol po gotovih **Mendelovih** zakonih cepitve. Po tem avtorju ima namreč vsako dedno znamenje (n. pr. črni lasje itd.) dve dedni zasnovi, katerih ena poteka od očeta, druga pa od matere. Obe zasnovi se nanašata na taisti organ, čigar oblika itd. pa je vendar le odvisna od tega, katera obeh zasnov prevladuje pri njega izoblikovanju. Pri nadaljnem podedovanju takega znamenja pa se ti dve dedni zasnovi zopet popolnoma ločita. Vendar pa potomec podeduje samo eno zasnovo, ker izgubi spolna celica drugo, med tem ko se razpolovi. Radi tega dobi vsaka zrela spolna celica s strani roditeljev samo polovico dedne zasnove. Pri tem pa moreta oba dvojka (Paarling) imeti enako zasnovo. V tem primeru je zarodek čistodeden (homocigotičen). Dvojka pa sta lahko tudi različne zasnove, v tem primeru je zarodek cepilnodeden (heterocigotičen).

Po **Lenzu** je v zarodni celici spol naprej določen in je v dedni gmoti vezan na določene osnovnice. Pri tem je en spol homo-, drug pa heterocigotične narave. Bitje homocigotičnega spola nastane v primeru, če vsebujeta obe zarodni celici dedno enoto, ki določa spol. Tako bitje proizvaja tudi izključno zarodne celice, katerih vsaka posedina ima to gmoto.

Tudi heterocigotičen spol se razvije iz dveh zarodnih celic. Od teh pa ima le ena dedno enoto, ki določa spol. Polovica plodnih celic tekega bitja ima torej dedno enoto, druga polovica pa ne.

Po tej teoriji odločajo vrsto spola zarodne celice heterocigotičnega spola. Od teh da po oploditvi ena polovica samce, druga pa samice. Vprašanje je sedaj, kateri spol — moški ali ženski — je pri človeku heterocigotičen, odn. homocigotičen. Odgovor na to je težak, ker se pri njem ne dajo izvesti vsi poskusi, ki bi mogli do kraja razčistiti to pereče vprašanje. Iz zadrege nam pa deloma pomagajo razna izkustva, dobljena pri študiju svojskih lastnosti, katerih dednost je vezana zgolj na en spol. Taka svojstva so n. pr. barva šarenice slepota za rdečo in zeleno barvo, belopoltnost (albinizem), levoročnost itd. Albinizem najdemo n. pr. samo pri moškem spolu čeprav se podeduje po zdravi ženi. Slepota za rdeče-zeleno je n. pr. za moški spol dedna v razmerju 1 : 10.

Iz analize dednih dogodkov, ki se odigravajo pri nastanku teh svojstev, omenjenih le na en spol in ki so pri človeku popolnoma enakega značaja kot pri živalih, sledi, da je človek v moškem spolu hetero-, v ženskem pa homocigotične narave. Po tej teoriji vsebuje torej moški izliv semenske niti, ki so nosile tako moškega kot ženskega spola. (Andro- in ginospermije). Jajčka sama pa so vedno le enojne vrste. S hromozomskega vidika pa so semenske niti z manjšim številom hromozomov moškega, niti z večjim številom hromozomov pa ženskega spola.

Dvojne semenske niti je pri človeku prvi videl **Guyer.** V njegovih prajajčkih (oogonije) je odkril 24 hromozomov, v prasemenskih nitkah pa 22. Po njem so vsebovala jedra zrelega jajčka 12, od zrelih semenskih nitk pa 12 hromozomov. Hromozomsko teorijo je med drugimi dokazal **Louis Mohr** tudi pri nekaterih živalih, kakor n. pr., pri listnati kobilici.

Spolna zasnova sama je vezana po Lenzovi teoriji na gotove paličice odn. zavojčke v celičnem jedru. Te zavojčke imenujemo »hromozome«. Vsako človeško in živalsko bitje, pa tudi vsaka rastlina ima določeno število hromozomov. Hromozomi spolnih celic se bistveno razlikujejo od hromozomov ostalih celic in sicer tako po obliki, kakor tudi po občem zadržanju. Zategadelj jim imenujemo tudi »gomozome«, hromozome ostalih celic pa »avtozome«. Delitev poedinih celic in tudi prazarodnih celic je jako kompliciran proces, pri čemer se ne razpolove samo njih telesa, marveč tudi jedra.

Ulogo hromozomov pri določitvi človeškega spola predočuje prav nazorno n. pr. profesor **Unterberger,** ki pravi, da vsebuje po vsej verjetnosti vsaka celica moškega organizma 47 hromozomov, vsaka celica ženskega telesa pa 48. Moške celice imajo samo en »X« hromozom, ženska celica pa dva. Prasemenska nitka ima torej 47, nezrel jajček pa 48 hromozomov. Vsako jajčece preživlja določen proces dozorevanja. Pri tem pa izgubi polovico svojih hromozomskih zavojev. Le tako je razumljivo, da ima plodno goden jajček samo 24 hromozomov vsak pa brez izjeme po en »X« hromozom.

Moške semenske nitke II. reda se dele v dve polovici: vsaka od njih se pretvori v polnovredno semensko nitko. Pri razpolovanju števila 47 pa nastaneta dve neenaki polovici, ker vsebuje ena nitka 24 hromozomov (z enim »X« hromozomom), druga pa le 23 hromozomov (brez »X« hromozoma). Potemtakem vsebuje pri moškem spolu **50% semenskih niti »X« hromozom, ostalih 50% pa ne.** Dozorel jajček pa je spolno indiferentna tvorba. Po tej teoriji določa torej spol moška semenska nitka.

Po hromozomsko-semenski teoriji se določi spol, čim se n. pr. semenska nitka s 23 hromozomi, pa brez »X« hromozoma, združi z jajčno celico. V tem primeru je spol moški, ker daje 23 + 24 = 47! Ako pa se izvrši oploditev jajčka s semensko nitko s 24 hromozomi, je bodoči plod ženskega spola, ker je 24 + 24 = 48! V tem primeru vsebuje oplojeno jajčece dva »X« hromozoma, kar pomeni ženski spol.

(nadaljevanje jutri)

Življenje na severnem tečaju

Prof. Šmidt o svoji veliki ekspediciji — Galebi na severnem tečaju — Zračni promet čez tečaj

Največji ledolomilec »Jermak« je bil samo baza rešilne ekspedicije k je šla na pomoč Papaninovi skupini na ledeni gori. Člane ekspedicije sta rešila ledolomilec »Tajmir« in »Murmanec«. Na »Jermaku« je pa glavno vodstvo rešilne ekspedicije. Na krovu tega mogočnega ledolomilca je vodja ekspedicije prof Šmidt z mnogimi slovečimi polarnimi raziskovalci. Kodanjski poročevalec lista »Segodnja« M Nevolin je bil na krovu »Jermaka« med njegovo vožnjo v polarne kraje in govoril je s prof. Šmidtom.

Slavni ruski polarni raziskovalec je imel na sebi usnjen suknjič in čez ušesa potegnjeno kučmo Enako so oblečeni tudi drugi člani ekspedicije med katerimi je celo nekaj žensk Ves krov »Jermaka« je bil poln pločevinastih posod z bencinom To je bencin za naša letala, je pojasnil prof Šmidt novinarju Na krovu »Tajmira« je samo eno s smučmi opremljeno letalo Mi peljemo s seboj tri letala, montirana za smuči in čolniče, tretje letalo, hidroplan najnovejše konstrukcije, je pa narejeno tako, da potrebuje za start samo kratko ravnino. Z nami se pelje šest pilotov pod vodstvom znanega letalca Molokova, ki je letel čez severni tečaj v Ameriko. Na »Jermaku« je 130 članov posadke in 25 potnikov. To so učenjaki-opazovalci, dva rezervna pilota fotografi in novinarji.

Čudno se vam zdi, da jemljemo s seboj na arktično ekspedicijo ženske, — je nadaljeval prof. Šmid V tem pogledu imam bogate izkušnje. Ženske blagodejno vplivajo na moške na takih ekspedicijah. Moški postanejo kmalu grobi, a navzočnost žensk ublaži njihovo grobost. Razen tega pa imajo vse ženske tudi svoje delo. Naš zdravnik na ladji je ženska, v kuhinji so zaposlene ženske. pospravljanje je tudi njihovo delo in tako vlada na krovu našega »Jermaka« popolna družinska idila

Kakšni so uspehi naše ekspedicije? Govoriti zdaj o njih bi bilo še prezgodaj, ker še daleč nimamo v rokah vsega gradiva. Toda devet mesecev trajajoča vožnja z ledolomilcem na 2000 km dolgi poti je prinesla važna odkritja na meteorološkem, biološkem, hidrološkem in drugih poljih. V prvi vrsti je bilo točno ugotovljeno, da na severnem tečaju nikakor ne vlada večna severna tišina. Izkazalo se je, da divjajo v Arktidi tudi cikloni in sicer zelo pogosto. Razen tega se je prvič posrečilo izmeriti globino morja in na nekaterih krajih je ekspedicija ugotovila, da je morje globoko nad 4290 m. Kdo izmed nas bi si bil mislil, da teče pod najsevernejšo točko naše polute, na samem tečaju, v globini med 700 in 2000 m topel morski tok — Zalivski tok seže namreč do tja. Zdaj je že ugotovljeno, da v Arktidi ni nobene celine. Zanimivo je tudi to da severni tečaj ni brez življenja. Tam smo videli galebe.

Našli smo zlasti ugodna mesta, kjer se bodo lahko ustavljala letala in tako bomo sčasoma organizirali zračni promet med Moskvo in Chicagom preko severnega tečaja. Razen tega hočemo otvoriti novo pomorsko pot. V spremstvu ledolomilcev lahko vodimo brodovje trgovskih ladij preko polarnega kroga k Behringovi ožini. V prvi vrsti je pa seveda treba zgraditi v ta namen močne ledolomilce.

— Kakšni so bili vaši osebni občutki na severnem tečaju? — je vprašal novinar prof. Šmidta.

— Nič posebnega. Jedel sem kaviar in pil naš kavkaški konjak. Samo takrat je na severnem tečaju prijetno, če se počutiš na njem kakor v Parizu. Preživel sem tam 16 dni.

Novinarja je tudi zanimalo, kdo je rešil Papaninovo ekspedicijo. Prof. Šmidt mu je pojasnil, da je prvi priletel na ledeno goro, kjer je imela Papaninova ekspedicija taborišče, pilot Ivan Čerevični, ki slovi po svojih drznih poletih nad polarnimi tundrami vzhodne Sibirije. S svojim letalom je prvi opetovano preletel tako zvani »tečaj mraza«. To je večji kraj v okolici mesta Verhojanska, kjer doseže temperatura 70° pod ničlo. Za Čerevičnim je priletel k Papaninu na ledeni gori Genadij Vlasov, — letalec-samouk. Toda v letalstvu deluje že 20 let. Arktido od Spitzbergov do izliva reke Lene je preletel že večkrat. Zadnje čase je pomagal belomorskim lovcem iskati z letalom skrivališča tjulnov.

Al Capone in lepo dekle

Zloglasni kralj zločincev Al Capone je zaprt zdaj na skalnatem otočku blizu San Francisca. Poročali smo že, da se mu je naenkrat zmešalo v glavi, obenem pa tudi telesno hitro propada. Najprej začne besneti, potem se pa pogrezne v melanholijo in apatičnost Prvi napad blaznosti je dobil baje po srečanju z lepo deklico, ki jo je zagledal med izprehodom po otoku. Spremlja ga vedno več paznikov s samokresi v rokah. Al Capone je namreč že opetovano poskusil pobegniti.

Nekoč, ko je bil zopet na izprehodu, je opazil krasno dekle v čolnu. Poklical jo je v angleščini, ona mu je pa odgovorila v italijanščini. Takoj so pa izpregovorili paznik v mednarodnem jeziku — odvlekli so Al Capona nazaj v ječo. Tam je pa začel besneti in njegova blaznost hitro napreduje. Francoski listi pišejo o njegovi zadnji ljubezni.

Operacije pod drobnogledom

Najzanimivejše so operacije pod drobnogledom, pod tako zvanim mikromanipulatorjem Na Češkoslovaškem je strokovnjak v tej tehniki profesor Masarykove univerze dr. Florian. V Ameriki je ustanovil in vodi to tehniko prof. Chambers z newyorške univerze. Zadnje čase se je mnogo ukvarjal z operacijami celic, ki v njih prirodnem središču v telesu najpogosteje nastane rak. To so fibrociti. Rak je nekako v zvezi z izpremembo v strukturi celičnega jedra. Zato je Chambers proučeval vprašanje, kaj se zgodi v taki celici, če je jedro ranjeno.

To ni lahko delo. Z izredno tenkimi in preciznimi instrumenti je treba posegati pod drobnogledom v celično telo, čigar premer znaša komaj nekaj desettisočink milimetra. In v tem majčkenem prostorčku je treba po možnosti pustiti vse nedotaknjeno ter dotakniti se samo celičnega jedra, ki meri komaj nekaj tisočink milimetra. Chambersu so se te operacije dobro posrečile. Izbiral je take celice, kjer sta namestu enega dve jedri. Eno jedro je ranil z ostro iglo. Jedro se je takoj skrčilo in jelo razpadati. Istočasno je pa jela razpadati tudi protoplazma okrog jedra. To razpadanje se je čez par minut ustavilo in celica z enim samim jedrom je kazala vse znake zdravja. Celici torej zadostuje eno jedro. Če pa ranimo to jedro, se razpadanje ne ustavi, temveč nadaljuje in celica odmrje. Jedro je torej nekakšen mikroskopski mozeg celice. Problem raka se vedno bolj osredotoča na problemu, kako se izpreminja pod njegovim vplivom jedro celice.

Šola za japonske neveste

Žena uglednega japonskega politika Kenzo Adači je ustanovila na Japonskem šolo za neveste, kjer se uče gojenke voditi gospodinjstvo proti mesečni ukovini 50 din. Da bi si dekleta pridobila praktične izkušnje, si najamejo v šoli sobe in žive tako skromno, da ne porabijo mesečno več kakor 50 jenov. Med učnimi predmeti so: spravljanje cvetja v vaze, pisanje pisem, otroška psihologija, telovadba ter kuhanje japonskih in evropskih jedi.

Večina izmed 63 gojenk je zaročena, toda uprava šole obeta tudi vsem drugim, da jim bo preskrbela ženine. Glede kontrole porodov še ni bil dosežen sporazum in zato še ni padla odločitev, ali naj voditeljica tega japonskega pokreta baronica Išimoto uvede v šolo za neveste tudi predavanja o tem predmetu ali ne.

Iz Trbovelj

Ledena kopel. Tukajšnji brezposelni delavec Anžur Ignac je skušal najti te dni nov vir dohodkov. Z lepaki je naznanjal, da se bo kopal v ledeno mrzli vodi v takozvani »ledenici«. Prvič je nastopil v nedeljo 13. t. m., kopanje pa je ponovil tudi v nedeljo 20. t. m. dopoldne, ko je bil mraz precej občuten in je moral v ledenici prebiti ca 5 cm debel led, da je prišel v vodo. Okrog ledenice se je zbralo veliko gledalcev, zlasti otrok, kar je razumljivo, saj je vsake senzacije najbolj željna mladina. Anžurju pa naval mladine ni bil posebno všeč, ker je pričakoval večje zanimanje s strani odraslih, od katerih je upal dobiti nekaj več nagrade. Malo je verjetno, da bo Anžur, ki se imenuje na lepakih »artista«, to senzacijo spričo nedeljskega razočaranja še ponovil, iznašel pa bo gotovo kako drugo atrakcijo, ki mu bo prinesla kaj več nagrade. Da je Anžur dober posnemalec raznih artistov, ki so prihajali v Trbovlje, smo imeli priliko opazovati že večkrat, ko je hodil po žici, ali plesal po dimnikih visokih poslopij, itd. Čudimo se le, da Anžurja že ni pobral kak cirkus, ki bi ga gotovo usposobil za prav dobrega in sposobnega artista ali Avgusta.

— **Delo Rdečega križa.** Čeravno se zdi, da je delo tukajšnjega Rdečega križa omejeno zgolj le na zbiranje članarine in drugih prispevkov, se mora priznati, da je to društvo zelo delavno. Vodi ga že dolgo let agilni g. Omerzu Karol, učitelj v Trbovljah, ki je prejel za svoje nesebično narodno kulturno, humano in gospodarsko udejstvovanje že nešteto priznanj s strani najvišjih činiteljev. Društvo je glede števila članstva tudi v lanskem letu zelo napredovalo in šteje danes nič manj kot 284 članov in preko 300 članov Podmladka RK, ki se je že usidral na vseh tukajšnjih šolah. Včlanjenih pa ima poleg gornjega članstva še 1 sestro pomočnico, 18 prostovoljnih bolničarjev ter 70 samaritanov in samaritank. Kljub težkočam je deloval odbor tudi v preteklem letu prav uspešno. Priredil je teden RK, poslal je na 3tedensko letovanje v Bakar 50 revnih delavskih otrok, 4 krat je priredil predavanje s filmom »Obramba pred napadi iz zraka«, podpiral je občinske reveže z živežem, organiziral pa je tudi letos bolničarski tečaj, katerega poseča 40 tečajnikov. Tečaj vodi občinski zdravnik g. dr. Žiga Krasnik. Končno je odbor pripravil uniformiranje samaritanov in samaritank ter bolničarjev in bolničark. RK je imel lani 20.800 din dohodkov in 11.181 din izdatkov. Celokupno premoženje društva z inventarjem vred znaša 10.968 din. Na občnem zboru, ki je bil preteklo sredo, 16. t. m. je bil ponovno izvoljen stari odbor s predsednikom g. Karlom Omerzu in podpredsednikom g. dr. Baumgartnom. Že na prvi seji je uprava RK izdelala podrobni program dela v letošnjem letu, ki je zelo obsežen.

Radioprogram

Četrtek, 24. februarja

12: Za vesele in debele, bodo plošče zdajle pele. — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. 13.20: Koncert Radijskega orkestra. — 14: Napovedi. — 18: Trio pihal (gg. Bareš Josip-oboa, Raubar Miljutin-klarinet, Turšič Ivan-fagot). — 18.40: Slovenščina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura. — 19.50: Zanimivosti — 20: Vsem debelim za god oddajamo: Kako je Peregrin Pajek praznoval debeli četrtek. Pisan večer, ki ga izvajajo člani rad. igr. družine; sestava in vodstvo Jožek & Ježek. — 22: Napovedi, poročila. 22.15: Esperantska oddaja: Oton Župančičev večer. Konec ob 23.15. uri.

ROLF FREMONT: 78

Svet v raznalinah

Pustolovski roman

— Kaj neki snuje oče?

— Pridobiti hoče na času, na videz se bo udal in zavlačeval odločitev z raznimi pogoji. Pri tem upa, da mu bomo ta čas prihiteli na pomoč. To se mi zdi najverjetnejše.

— Zakaj pa določa rok? Na kaj naj čakava?

— To je težko uganiti, Evelina. Morda hoče svoje ugrabitelje uspavati s tem, da se dela brezskrbnega in hladnokrvnega. Ali pa pripravlja sam še nekaj. Najraje bi se pa namestu brezplodnega čakanja sam vrgel v boj z njegovim aparatom. Vprašanje je samo, če bi znal z njim ravnati. Njegova tajna mi še ni znana, ker mi je samo enkrat pokazal, kako je sestavljen.

— Morda bova pa to odkrila. Takoj danes popoldne se moram lotiti poskusov. Ko se pa napotiš na morje, te bom seveda spremljala, — je dejala Evelina.

— Kaj, spremljati bi me hotela? Tega ne morem dovoliti — saj pojde za življenje, draga moja in...

...in zato naj bi ostala doma? Ne, nikakor ne! S teboj hočem iti in pomagati očetu. Upam, da mi tega ne boš branil! Umrla bi tu od nestrpnosti, skoprnela bi, Arthur.

— Toda če pride do spopada, ne smeš pozabiti, da stojimo v boju s podmornico kakor na robu odprtega groba...

— Kaj za to, saj bova skupaj! Moram in hočem ostati ob tvoji strani, pa naj se zgodi karkoli.

Arthur je objel in vroče poljubil svojo pogumno nevesto, ki je hotela v odločilnem trenutku dokazati svojo zvesto ljubzen tudi z dejanjem.

— Če želiš to, draga moja, ti pa dovolim, čeprav težkega srca, ker vem, da boš v nevarnosti, kajti zahrbtnost ne pozna nobene meje in nobenega ozira. Prav praviš — skupaj ostaneva tudi tam in morda mi bo usoda naklonjena, da te bom lahko branil tudi v najtežjih trenutkih.

— Ne bojim se jih, Arthur, če ostanem s teboj in upam, da ti ne bom niti v napotje, niti v oviro v tem boju, ki ga začenjava za dragega očeta Edgarja, — je dejala Evelina in njene lepe oči so zažarele v zadovoljstvu in ponosu, da jo je Arthur obdržal pri sebi kot sobojevnico, čeprav je samo slabotna ženska.

Vse popoldne sta delala pridno v laboratoriju, kjer sta sestavljala stričeve aparate. Toda navzlic vsemu prizadevanju to nj šlo, kajti Benson jima je bil samo enkrat površno pojasnil, kako se ravna s temi skrivnostnimi aparati, kar je bilo pa premalo, da bi jih znala sama sestaviti.

Zmračilo se je bilo že, ko sta utrujena zaklenila laboratorij in odšla v drugo poslopje, ne da bi bila kaj opravila. Že sta stopila na prag, ko je prihitel za njima tovarniški čuvaj.

— Gospod Bouvier, — je ogovoril mladega inženirja, ki se je obrnil, misleč, da se je pripetilo v tovarni zopet kaj važnega. — Gospod Bouvier, čuvaj Walpole sem in rad bi z vami govoril o neki zaupni zadevi in sicer takoj med štirimi očmi.

— Kaj se res tako mudi? Nimam mnogo časa, prijatelj, ker se moram pripraviti na pot. Jutri namreč odpotujem v Boston. Morda bi pa lahko govorili z gospodom Spaldingom.

— Nikakor ne, gospod. Govoriti moram z vami. Morda boste našli nekaj prostega časa zame, če vam povem, da gre — za vašega strica, gospoda Bensona.

— Kaj! — je vzkliknil Arthur začudeno in takoj se je oglasil v njem sum, da utegne biti Walpole Barkerjev pajdaš, ki mu je bilo naročeno, naj se bodisi pogaja z njim ali pa ga spelje na napačno sled.

— Da, gospod inženir, ne čudite se in ne bodite nezaupljivi, — je nadaljeval Walpole kakor da bi slutil, kakšna misel je šinila Bouvieru v glavo. — To, kar vam hočem povedati, je tako presenetljivo, da zasluži vso vašo pozornost. Položaj, ki je vanj zašel Benson, je zelo resen. Ne izgubljajmo torej časa.

Arthur se je vprašujoče ozrl na Evelino.

— Mislim, da bi lahko zaslišala gospoda Walpola, — je dejala.

— Dobro torej — pa vstopite, da se pomenimo.

In vsi trije so izginili na hodniku, čigar vrata so se takoj trdno zaprla za njimi.

XXII.
MRLIČEVO POSLANSTVO

Dogodek, zaradi katerega se je Walpole takoj obrnil na mladega inženirja, je bil res zelo presenetljiv. Walpole je prihajal naravnost od petih skal, kjer je imela nerazdružna trojica novo posvetovanje o tem, kako bi dovršila Borisovo delo.

To pot se je pričel sestanek nekoliko prej, kakor običajno, kajti Prosov in Karagin sta morala še pred polnočjo odpotovati v Boston, da bi zanesljivo zvedela, kdaj in na katerem kraju se bosta mogla sestati s kapitanom »Marsa«, ki sta potrebovala njegove pomoči.

S tem, da je bil Morley izginil, so bili dogovorjeni stiki z njimi onemogočeni, toda Karaginu se je bilo posrečilo slučajno najti moža, ki mu je bila tudi znana ta tajna in ki se je dal po dolgem prigovarjanju omehčati, da je postal zgovoren. To je bil oče Benett.

Rostovski je svojima tovarišema najprej povedal, da je moral Benson nenadoma »odpotovati po trgovskih opravkih«, pri tem pa ni štedil s posmehljivimi opazkami o tej pretvezi, ki naj bi prikrila pravi vzrok tovarnarjeve odsotnosti.

Urejuje Josip Zupančič — Za »Narodno tiskarno« Fran Jeran — Za upravo in inseratni del lista Oton Christof — Vsi v Ljubljani.